UCHWAŁA NR XXXI/496/17
RADY MIASTA TYCHY

z dnia 16 lutego 2017 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju Kultury w mieście Tychy 2020+”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 10 i art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446) oraz art. 4 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2016 r. poz. 814), w związku z art. 10 ustawy z dnia 25 października 1991 roku o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2012 r. poz. 406) na wniosek Prezydenta Miasta Tychy po zaopiniowaniu przez Komisję Kultury, Sportu i Turystyki oraz po przeprowadzeniu konsultacji na podstawie Uchwały Rady Miasta Nr 0150/XLVI/1036/10 z dnia 26 sierpnia 2010 r.

Rada Miasta Tychy uchwala:

§ 1

Przyjąć „Strategię rozwoju kultury w mieście Tychy 2020+” w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Tychy.

§ 3

Traci moc uchwała nr 0150/XXXIII/742/09 Rady Miasta Tychy z dnia 27 sierpnia 2009 roku w sprawie przyjęcia „Strategii rozwoju kultury w Tychach na lata 2009-2015”.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miasta Tychy

mgr Maciej Gramatyka

Podpisany

Załącznik do Uchwały Nr XXXI/496/17
Rady Miasta Tychy z dnia 16 lutego 2017 r.

Strategia rozwoju kultury w mieście Tychy 2020+

projekt dokumentu

projekt opracowany w wyniku przeprowadzenia konsultacji, badań, warsztatów zrealizowanych z udziałem przedstawicieli lokalnych środowisk kultury

Tychy, październik 2016

Podpisany

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE 2

Założenia strategiczne 4

Realizacja prac nad strategią 5

2. DIAGNOZA STRATEGICZNA 8

Podstawowe informacje o mieście 8

Potencjał kulturalny miasta 13

Tyska przestrzeń dziedzictwa kulturowego 17

Procesy rozwoju kultury w mieście 21

Potrzeby mieszkańców w zakresie rozwoju kultury w mieście 24

Wyzwania strategicznego rozwoju kulturalnego miasta Tychy 27

3. WIZJA ROZWOJU I POZYCJI KULTURY W TYCHACH 29

4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ 31

Karta celu strategicznego CS1 *Tychy miastem silnych, współpracujących instytucji, organizacji, środowisk podejmujących innowacyjne, partnerskie projekty w dziedzinie kultury* 33

Karta celu strategicznego CS2 *Tychy biegunem kultury Aglomeracji Górnośląskiej przyciągającym twórców i odbiorców kultury oraz projekty i wydarzenia o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym* 34

Karta celu strategicznego CS3 *Tychy miastem społeczności lokalnych integrujących się wokół aktywności kulturalnych zorientowanych na poprawę warunków życia oraz włączenie społeczne* 35

Karta celu strategicznego CS4 *Tychy miastem o wysokiej atrakcyjności mieszkaniowej i gospodarczej opierającej się na rozwoju funkcji kulturalnych oraz przestrzeni miejskich ożywianych przez kulturę* 36

5. WIĄZKI PROJEKTÓW NA RZECZ REALIZACJI CELÓW 37

Karta Wiązki projektów 1: *Tyska Siła Twórcza* 38

Karta Wiązki projektów 2: *Tyskie konsorcjum kulturalne* 39

Karta Wiązki projektów 3: *Tyskie ścieżki do kultury* 40

Karta Wiązki projektów 4: *Interdyscyplinarne Tychy* 42

Karta Wiązki projektów 5: *Kultura Rekreacji* 43

Karta Wiązki projektów 6: *Tyskie Laboratorium Projektowania Przestrzeni Miejskich* 44

Karta Wiązki projektów 7: *Tychy – kulturalna Planeta / kulturalny Satelita* 45

Karta Wiązki projektów 8: *Kulturalna wspólnota* 46

Karta Wiązki projektów 9: *Tyski Sektor Kreatywny* 47

6. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII 50

7. Załącznik 56

Lista osób biorących udział w warsztatach strategicznych 56

Podpisany

1. WPROWADZENIE

Tychy to miasto, które z wielu względów może być uznane za wyjątkowe w skali Metropolii Silesia. Jest to ośrodek o bogatej historii, unikatowych cechach przestrzeni, społeczności lokalnej ukształtowanej w wyniku specyficznych procesów ekonomicznych oraz systematycznie przebudowywanej i unowocześnianej strukturze gospodarczej. Tychy wzmacniają swoją pozycję w otoczeniu aglomeracyjnym, regionalnym i ponadregionalnym, między innymi poprzez poszukiwanie nowych czynników rozwoju. Obserwacja współczesnych procesów społeczno-ekonomicznych prowadzi do wyciągnięcia wniosków o rosnącym znaczeniu kultury dla rozwoju lokalnego. Kultura, wraz z dziedzictwem kulturowym miasta to siła, która w istotny sposób wpływać może na tak istotne wymiary rozwoju Tychów jak:

- jakość życia mieszkańców,
- atrakcyjność inwestycyjna,
- konkurencyjność struktury gospodarczej,
- aktywizacja i integracja społeczności lokalnej,
- rewitalizacja miasta oraz jego zdegradowanych obszarów,
- wewnętrzny i zewnętrzny wizerunek miasta.

Właściwe uplasowanie kultury w procesach rozwoju miasta wymaga wsparcia sektora kultury – zarówno publicznego, jak również pozarządowego i biznesowego. Strategia rozwoju kultury w Tychach zmierza do:

- wzmocnienia podmiotów sektora kultury, w tym w wymiarze kadrowym, infrastrukturalnym i finansowym,
- integrowania działań na rzecz rozwoju kultury,
- jakościowego i ilościowego rozwoju lokalnych środowisk twórczych,
- podniesienia poziomu uczestnictwa mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych w mieście oraz dostarczania mieszkańcom możliwości pomnażania swojego kapitału kulturowego,
- wzbogacania infrastruktury służącej rozwojowi kulturalnemu miasta, w tym wykorzystywania przestrzeni publicznych dzięki poprawie ich wyposażenia,
- przywracania, ożywiania i wzbogacania dziedzictwa kulturowego.

W tym ostatnim kontekście należy zaznaczyć, że Tychy mają pozostać miastem otwartym, pełnym energii i kreatywności, podążającym nowymi ścieżkami, a równocześnie zdolnym do wyznaczania kierunków rozwoju – w tym kulturalnego – w wybranych dziedzinach. Można stwierdzić, że innowacyjność i otwartość to jeden z ważnych elementów tyskiego dziedzictwa kulturowego.

Postrzegając kulturę jako ważny wymiar rozwoju lokalnego warto podkreślić, że Tychy są miastem o rozwiniętym systemie planowania oraz wdrażania koncepcji strategicznych i programowych. Podstawowym dokumentem określającym cele i kierunki lokalnego rozwoju społeczno-ekonomicznego jest *„Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+"*. W zakresie określenia kierunków zmian w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta zasadnicze znaczenie odgrywa *„Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Tychy"*. Dokumentami odnoszącymi się do specyficznych zagadnień lokalnych są *„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tychy na lata 2014-2020"* oraz opracowywany *„Program Rewitalizacji dla Miasta Tychy"* stanowiący kontynuację podejścia do

Podpisany

rewitalizacji miasta określonego w *„Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta Tychy - edycja III"*. Zagadnienia kulturalne znalazły swoje odzwierciedlenie w opracowanym i przyjętym w roku 2009 dokumencie *„Strategia rozwoju kultury w Tychach na lata 2009-2015"*.

Opracowana w roku 2016 *„Strategia rozwoju kultury w mieście Tychy 2020+"* jest strategią dziedzinową, stanowiącą dopełnienie lokalnej struktury planistycznej. Jest zgodna z zapisami strategii rozwoju miasta i uwzględnia potrzeby odnoszące się do rozwoju społecznego oraz rewitalizacji miasta poprzez wykorzystanie kultury. Kontynuuje, a równocześnie rozwija podejście do rozwoju kultury określone w dokumencie z roku 2009.

Sformułowana strategia posiada strukturę nawiązująca do innych dokumentów lokalnych. Składa się na nią:

- podstawowa diagnoza sytuacji i perspektyw rozwojowych miasta w dziedzinie kultury,
- wizja rozwoju kultury i jej pozycji w rozwoju Tychów,
- cele strategiczne i cele operacyjne odnoszące się do rozwoju kulturalnego miasta,
- przedsięwzięcia strategiczne pogrupowane w wiązki,
- system wdrażania strategii.

„Strategia rozwoju kultury w mieście Tychy 2020+" to koncepcja głębszego osadzenia kultury w rozwoju społecznym i ekonomicznym miasta. Jest to też inicjatywa budowania lokalnych partnerstw kreowanych wokół kultury, łączących różne podmioty w mieście oraz sposób wykorzystania kultury dla podnoszenia atrakcyjności i konkurencyjności miasta.

Tychy, 2016

ZAŁOŻENIA STRATEGICZNE

Sformułowanie strategii rozwoju kultury w mieście powinno uwzględniać specyfikę takiego dokumentu jakim jest strategia, a przede wszystkim funkcje, które takie opracowanie powinno pełnić. Podejmując prace nad strategią do takich funkcji zaliczono:

- stworzenie syntetycznego – opartego na różnych źródłach informacji – obrazu stanu i procesów decydujących o rozwoju kultury w mieście,
- zidentyfikowanie mechanizmu rozwoju kultury, na który składają się wewnętrzne i zewnętrzne uwarunkowania oraz podmioty związane z rozwojem kultury w mieście – wraz z określeniem ich aktualnej i potencjalnej roli w procesach rozwoju kulturalnego Tychów,
- identyfikacja pozycji, jaką zajmuje kultura w rozwoju społecznym i ekonomicznym miasta,
- pozycjonowanie Tychów w otoczeniu – aglomeracyjnym, regionalnym i ponadregionalnym – w oparciu o wykorzystanie kultury,
- określenie kierunków rozwoju kultury w wymiarze wewnętrznym („rynek" lokalny i realizacja celów rozwoju lokalnego) oraz zewnętrznym („rynek" w otoczeniu i zewnętrzny wizerunek miasta),
- ustalenie ścieżki rozwoju kultury w mieście plasującej się między opcjami specjalizacji (wyróżniki kulturalne miasta) i dywersyfikacji (szeroka oferta zapewniająca każdemu z mieszkańców dostęp do kultury),
- wypracowanie platform współpracy podmiotów rozwoju kultury w mieście.

Funkcje strategii

Zarówno proces formułowania jak i wdrażania strategii zostały skonstruowane na filarach następujących założeń:

1. partnerstwo i partycypacja:
   - udział w opracowaniu strategii lokalnych podmiotów, w szczególności reprezentantów:
     - instytucji kultury,
     - sektora obywatelskiego,
     - podmiotów edukacji;
   - zapewnienie adekwatności strategii do potrzeb:
     - społeczności lokalnych,
     - środowisk kulturalnych miasta,
     - uwzględnienie kulturalnej konsumpcji jako czynnika stratyfikacji społecznej;
2. ujęcie procesowe:
   - rozpoznanie dynamiki rozwoju kultury w mieście oraz relacji między kulturą a innymi sferami rozwoju lokalnego, w tym relacje:
     - kultura – strategia rozwoju miasta,
     - kultura – rewitalizacja miasta;
   - analizowanie procesów w sekwencji: przyczyny – występujące zjawiska – konsekwencje w przyszłości;
3. rozwój w relacjach z otoczeniem:
   - uzupełnienie lokalnych potencjałów kulturalnych dzięki wykorzystaniu położenia miasta w Aglomeracji Górnośląskiej;
   - rozwijanie kultury w mieście, w tym poprzez zacieśnianie współpracy z otoczeniem aglomeracyjnym;

Założenia strategiczne

4. dynamika strategiczna:
   - uwzględnienie w strategii mechanizmów zarządzania strategią, w szczególności jej ewaluacji i aktualizacji;
   - zawarcie w strategii rozwiązań umożliwiających podtrzymywanie i wzmacnianie relacji między podmiotami lokalnego rozwoju kulturalnego;
5. nowoczesne ujęcie i oparcie prac na współczesnym dorobku nauki i praktyki:
   - nawiązanie w strategii do europejskich koncepcji rozwoju, w tym rozwoju gospodarki kreatywnej,
   - nawiązanie do badań i polityk rozwoju kulturalnego: UNESCO, Habitat III (kierunki badań i polityki odnoszące się do kultury i zrównoważonego rozwoju miast, gospodarki opartej na kulturze),
   - nawiązanie do współczesnych ujęć kapitału kulturowego,
   - uwzględnienie powiązań między rozwojem kultury a rozwojem lokalnym, w tym takie zagadnienia jak:
     - kapitał społeczny,
     - włączenie społeczne,
     - rozwój przemysłów kreatywnych,
     - niestandardowe czynniki atrakcyjności inwestycyjnej,
     - wizerunek miasta,
     - rozwój przedsiębiorczości społecznej opartej na kulturze.

REALIZACJA PRAC NAD STRATEGIĄ

Proces formułowania strategii opierał się na głównym założeniu dotyczącym partnerskiego charakteru dokumentu; zarówno zawartość merytoryczna jak też metodologia opracowania i zakładany system wdrażania strategii tworzą podstawy dla uruchomienia i podtrzymywania partnerskich działań podmiotów lokalnych na rzecz rozwoju kulturalnego Tychów. Wartość użytkowa dokumentu nie ogranicza się jedynie do jego zawartości treściowej, ale wiąże się także z zawiązaniem forum dyskusji o kulturze lokalnej, jej problemach i przyszłości. Przyjęto, że strategia jest nie tylko kompleksowym planem działania na rzecz rozwoju kultury, ale także podstawą komunikacji społecznej; strategia jest zaproszeniem do współpracy skierowanym do różnych sektorów mogących wpływać na lokalny rozwój kulturalny. Wskazanie w strategii przedsięwzięć i zadań, które mogą być realizowane dzięki nawiązaniu partnerstwa lokalnego stwarza podstawy dla podnoszenia poziomu aktywności mieszkańców miasta.

Wykorzystywane metody

Założenia o partnerstwie znalazły wsparcie w organizacji prac nad formułowaniem dokumentu. Nacisk położono na różne formy konsultacji społecznych stwarzających warunki dla dobrego diagnozowania sytuacji oraz zawiązywania i wzmacniania partnerstwa strategicznego. Wśród wykorzystywanych metod wiodące znaczenie miały:

- warsztaty strategiczne z interdyscyplinarną grupą podmiotów lokalnych zajmujących się rozwojem kultury w Tychach;
- badania ankietowe przeprowadzone z mieszkańcami miasta – zarówno w formie bezpośredniej, jak też w formie internetowej,
- wywiady z przedstawicielami wybranych podmiotów kultury – zarówno z sektora prywatnego, jak i publicznego.

Spotkania warsztatowe dotykały zagadnień oceny sytuacji miasta oraz generalnych

pomysłów na przedsięwzięcia partnerskie.

Zakłada się, że wielopodmiotowy charakter będzie miał również proces wdrażania strategii. Proces ten opierać się będzie na współpracy różnych użytkowników miasta, a w szczególności realizacji projektów łączących aktywności i zasoby podmiotów lokalnych. Zakłada się, że rezultatem takiego podejścia będzie:

- wzmocnienie koalicji na rzecz rozwoju kulturalnego miasta,
- stałe doskonalenie dokumentu w zgodnie z oczekiwaniami podmiotów lokalnych,
- partnerskie wdrażanie przedsięwzięć,
- pomnażanie kapitałów na rzecz rozwoju kultury,
- wspólne monitorowanie procesu wdrażania.

Proponowane ujęcie powoduje, że strategia wykracza poza ramy sformalizowanego dokumentu i staje się autentyczną płaszczyzną permanentnego dialogu na temat rozwoju lokalnego opartego na kulturze. Taka strategia tworzy szanse na to, że podejmowane działania będą adekwatne do oczekiwań mieszkańców, a wprowadzane w mieście zmiany będą akceptowane przez społeczność lokalną.

Schemat 1. Zakres tematyczny zrealizowanych spotkań warsztatowych

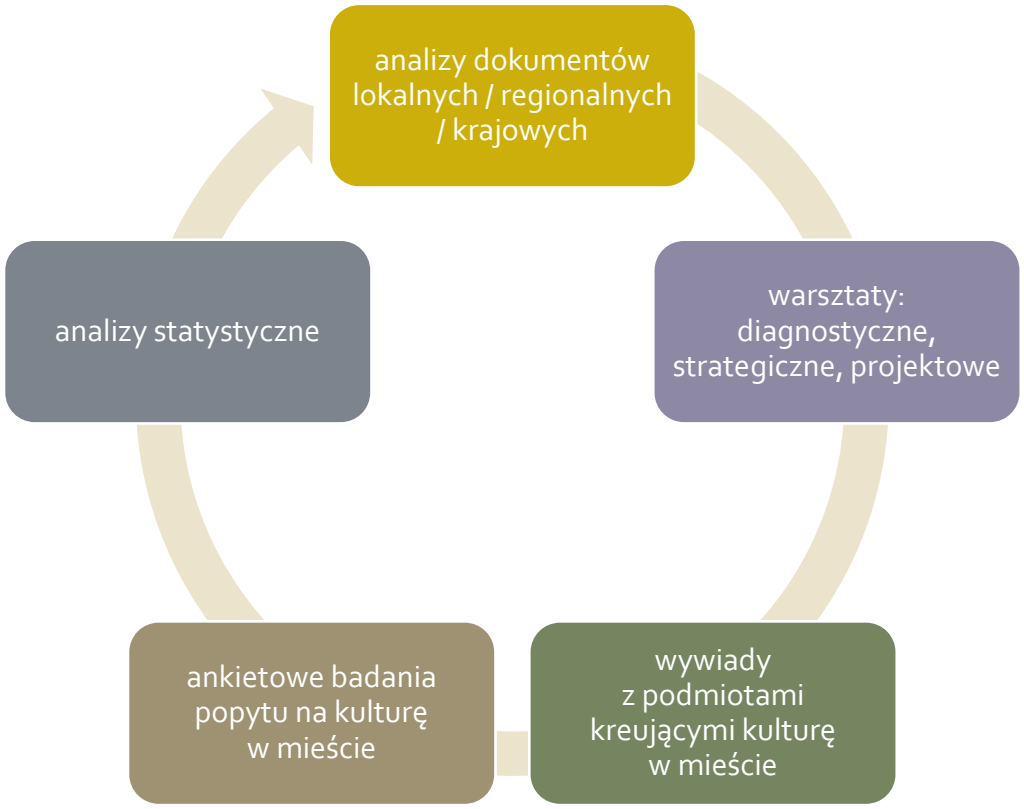
Dla zapewnienia obiektywnego obrazu sytuacji kultury w Tychach, a także dla wyznaczenia celów i przedsięwzięć realnie dostosowanych do sytuacji miasta wykorzystano różne źródła informacji. Źródła te umożliwiły stworzenie obrazu procesów decydujących o rozwoju kultury od strony ilościowej i jakościowej. Wykorzystane źródła informacji można podzielić na trzy grupy:

Źródła informacji

- źródła statystyczne, które umożliwiły nakreślenie aktualnej sytuacji miasta,
- konsultacje z podmiotami lokalnymi pozwalające na:
  - weryfikację statystycznego obrazu miasta i jego kultury,
  - nakreślenie procesów od strony jakościowej,
  - uzgodnienie poglądów na kulturę w mieście,
  - stworzenie listy wspólnych przedsięwzięć o charakterze partnerskim,
- analiza dokumentów strategicznych lokalnych i regionalnych pozwalająca na

zakotwiczenie strategii rozwoju kultury w systemie planowania w mieście.

Schemat 2. Źródła informacji strategicznej

2. DIAGNOZA STRATEGICZNA

PODSTAWOWE INFORMACJE O MIEŚCIE

Tychy to miasto na prawach powiatu leżące w południowej części Metropolii Silesia – obszaru o znaczeniu europejskim, stanowiącego biegun tzw. europolu śląsko-krakowskiego[1], który uznawany jest za przestrzeń o kluczowym potencjale kulturowo-gospodarczym Polski południowej. Obszar ten ze względu na posiadane zasoby i realizowane aktywności plasuje się wśród kluczowych przestrzeni rozwoju Europy. Znaczenie obszaru widoczne jest zarówno w dokumentach planistycznych i strategicznych na poziomie województwa śląskiego i całego kraju, w szczególności w Strategii rozwoju Polski południowej w obszarze województw śląskiego i małopolskiego. Obszar wraz z tworzącymi go jednostkami terytorialnymi uznawany jest za przestrzeń innowacyjności i kreatywności oraz tworzenia nowej gospodarki opartej na wykorzystywaniu nauki i kultury.

Tychy należą do rdzeniowych ośrodków Metropolii Silesia; sąsiadują z siedmioma gminami: Katowicami, Bieruniem, Lędzinami, Bojszowami, Mikołowem, Wyrami i Kobiórem.

Tychy - miasto w Metropolii

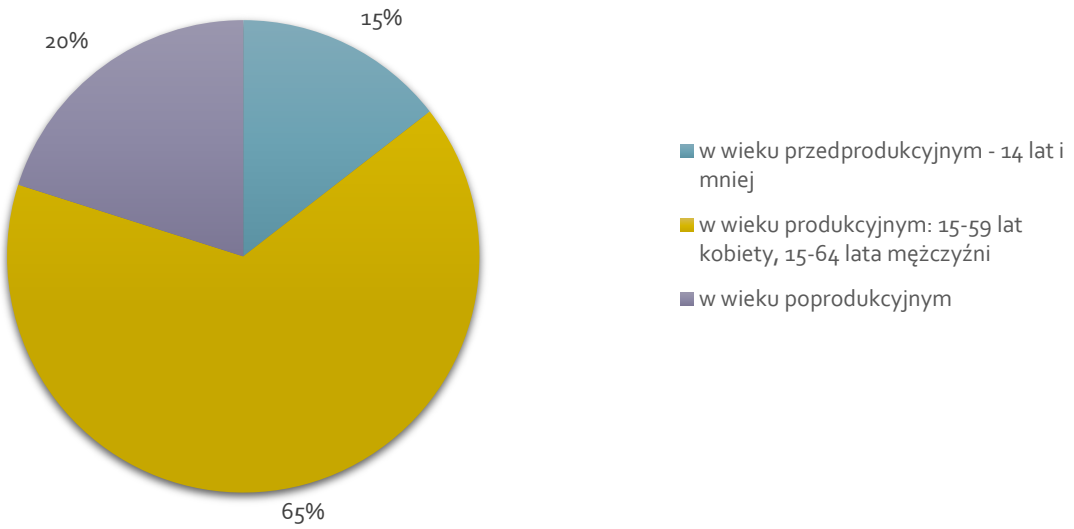
Tychy powstały jako osada rolnicza w pobliżu średniowiecznego szlaku handlowego łączącego Oświęcim z Mikołowem. Na przełomie wieku XVIII i XIX w Tychach zaczęło rozwijać się browarnictwo, które do dzisiaj stanowi jeden z wyróżników miasta. Osada uzyskała prawa gminy miejskiej 1 stycznia 1934 roku, natomiast w 1950 roku podjęto decyzję o budowie Nowych Tychów; w 1951 roku miasto otrzymało prawa miejskie. Rozwój Miasta opierał się przede wszystkim na pełnieniu funkcji mieszkaniowych realizowanych na rzecz przemysłowego centrum ówczesnego województwa katowickiego. Rozwojowi funkcji mieszkaniowych towarzyszył rozwój zaplecza gospodarczego ówczesnego województwa. W latach 1950-1990 w Tychach powstało m.in. Przedsiębiorstwo Ciężkiego Sprzętu Budowlanego Budownictwa Węglowego, Przedsiębiorstwo Przemysłu Chłodniczego, Zakład Elektroniki Górniczej, Zakład Wytwórczy Serów Topionych czy Fabryka Samochodów Małolitrażowych.

Po roku 1990 w mieście nastąpił dynamiczny rozwój własnego zaplecza gospodarczego co m. in. było konsekwencją lokalizacji na obszarze miasta Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Aktualnie miasto jest jednym z głównych ośrodków Metropoli Silesia w aspekcie wysokiego poziomu jakości życia mieszkańców. W rozwoju miasta widoczne są pozytywne procesy równoważenia funkcji mieszkaniowej i powiązanych z nią usług publicznych – kulturalnych i rekreacyjnych – oraz z nowoczesną gospodarką.

[1] Europol śląsko-krakowski to obszar funkcjonalny obejmujący Metropolię Silesia i Aglomerację Krakowską zdefiniowany między innymi w dokumencie opracowanym w partnerstwie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego oraz samorządów regionalnych województwa śląskiego i małopolskiego „Strategia dla Rozwoju Polski Południowej w obszarze województw małopolskiego i śląskiego do roku 2020".

Podpisany

Wykres 1. **Struktura wiekowa mieszkańców miasta w 2015 r.**

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

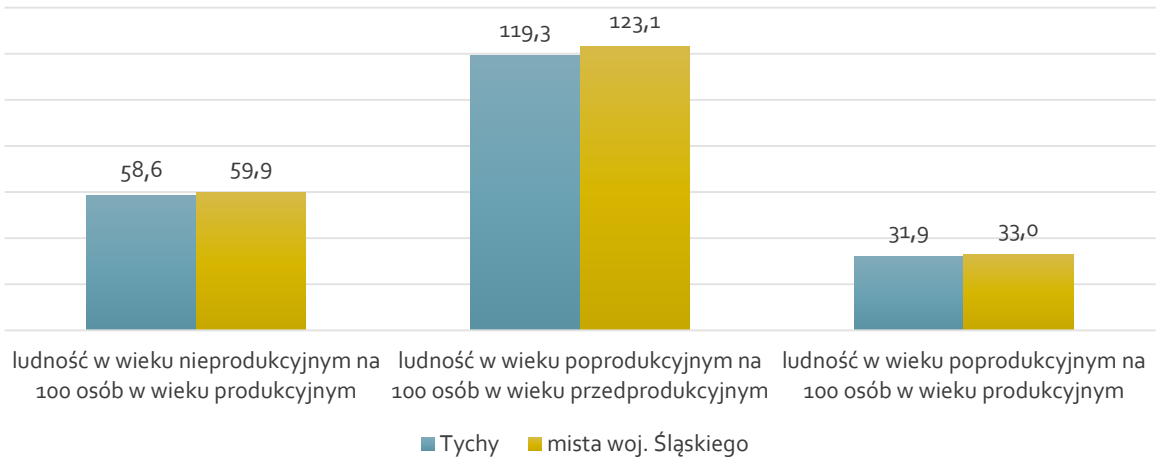
Potencjał ludzki i społeczny

Na koniec 2015 roku miasto zamieszkiwało 128444 osób co stanowiło 3 % mieszkańców regionu. W ogólnej liczbie mieszkańców 84021 osób to osoby w wieku produkcyjnym, co stanowi 65% ogólnej liczby mieszkańców.

Wskaźniki obciążenia demograficznego

W Tychach, korzystniej niż przeciętnie w miastach województwa śląskiego przedstawiają się wskaźniki obciążenia demograficznego ilustrujące proporcje w liczbie mieszkańców w różnych kategoriach wiekowych. W mieście na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 58,6 osób w wieku nieprodukcyjnym; wskaźnik ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym w mieście kształtował się na poziomie 119,3 os., a liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 10 osób w wieku produkcyjnym kształtuje się na poziomie 32 osób.

Wykres 2. **Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2015 r.**

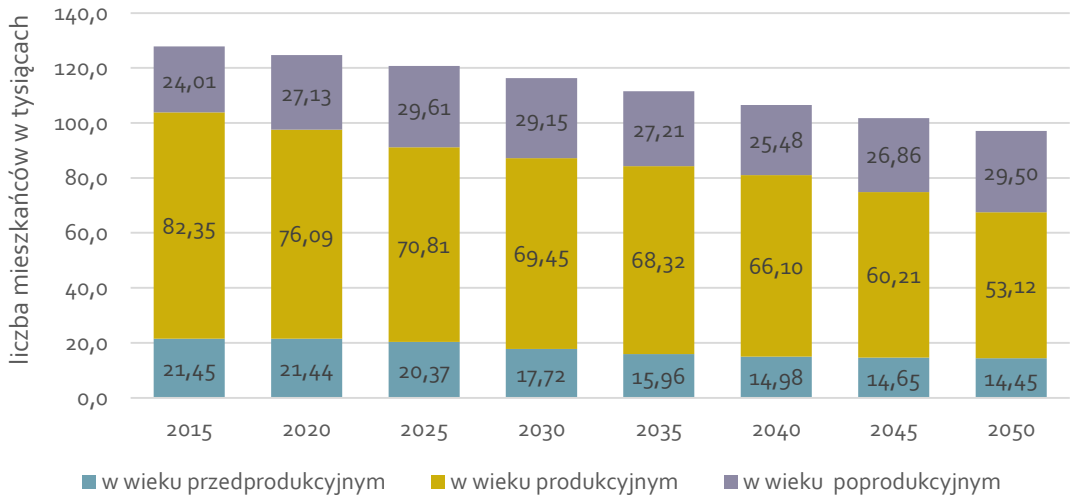

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tychy cieszyć się mogą pozytywnym wizerunkiem miasta stwarzającego korzystne warunki zamieszkania poprzez trwały rozwój infrastruktury edukacyjnej i rekreacyjnej oraz dbając o tworzenie nowych trwałych i atrakcyjnych miejsc pracy. Pomimo tego, również Tychy – podobnie jak inne miasta metropolii – dotykają niekorzystne zjawiska i tendencje demograficzne. W roku 2015 saldo migracji liczone na 1000 osób wyniosło minus 3,3 osoby podczas gdy w całym regionie minus 16,6 osoby, zaś w miastach województwa minus 2,9. To negatywne zjawisko przekłada się również na niekorzystną prognozę liczby ludności w perspektywie roku 2050. Prognoza demograficzna przewiduje w takiej perspektywie czasowej, że Tychy przestaną być miastem stutysięcznym; do roku 2050 przewiduje się spadek liczby ludności o 22,1% do 97063 osób. Jednocześnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrośnie z 19% do 30%, natomiast udział ludności w wieku produkcyjnym spadnie z 64% do 55%.

Prognozy demograficzne

Wykres 3. Prognoza liczby mieszkańców miasta Tychy

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Miasto Tychy jest jednym z najważniejszych centrów gospodarczych regionu. Zlokalizowana jest tutaj Podstrefa Tyska Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W mieście zarejestrowanych jest 13 913 podmiotów gospodarki narodowej, w tym 153 podmioty z udziałem kapitału zagranicznego. Kapitał zagraniczny na 1 mieszkańca w wieku produkcyjnym w Tychach na koniec roku wynosił 6 220 zł, podczas gdy w regionie 5 577 zł.

Potencjał gospodarczy i instytucjonalny

Znaczny poziom internacjonalizacji sektora gospodarczego generuje istotne możliwości rozwojowe, ale również potrzeby w zakresie rozwoju funkcji wyższego rzędu, w tym sektora kultury w mieście. Niekwestionowanym faktem jest bowiem zależność między rozwojem nowej gospodarki a dostępnością do edukacji, nauki, kultury na wysokim poziomie. Oczywiste jest również powiązanie występujące między poziomem rozwoju i dostępności funkcji wyższego rzędu, a rozwojem kapitału intelektualnego miasta stanowiącego główny filar rozwoju współczesnej gospodarki.

Zadowalający stan i korzystne tendencje obserwowane w poziomie rozwoju bazy

gospodarczej przekładają się również na wyższy niż przeciętnie w regionie wskaźnik liczby pracujących na 100 mieszkańców, który w Tychach wynosi 372 osób, podczas gdy średnio w regionie 259.

Wartym odrębnego podkreślenia – zwłaszcza w kontekście strategii rozwoju kultury – jest niezwykle pozytywne zjawisko widoczne w strukturze gospodarczej miasta jakim jest znacząca liczba podmiotów tzw. sektora kreatywnego. Sektor kreatywny – bądź przemysły kreatywne – obejmuje tę część gospodarki, która opiera się na wykorzystywaniu wartości kulturalnych i naukowych dla tworzenia produktów rynkowych. Liczba definicji przemysłów kreatywnych jest bardzo duża (i ciągle rosnąca) a badanie statystyczne dosyć złożone.

W szerokim ujęciu (według UNESCO) działalności składające się na przemysły kultury podzielić można na dwie grupy[2]:

- działalności rdzeniowe,
- działalności poszerzone.

Do pierwszej grupy zaliczane są: muzea, galerie, biblioteki, sztuki performatywne (występy, przedstawienia, instalacje), festiwale, sztuki wizualne, rzemiosło, wzornictwo, wydawnictwa, telewizja, radio, film i wideo, fotografia, media interaktywne. Do drugiej grupy kwalifikowane są: produkcja instrumentów muzycznych, nagłośnienie, architektura, reklama, sprzęt poligraficzny, oprogramowanie, sprzęt audiowizualny.

Z powyższej listy wynika, że wśród przemysłów kreatywnych są działalności wprost wypływające z kultury, ale są też takie, które powiązane są z kulturą w sposób pośredni. W kontekście Tychów warto wskazać, że na liście przemysłów kreatywnych umieszcza się czasem sport[3], a więc dziedzinę, która ma w mieście wielkie tradycje i potencjał. Takie podejście dotyczy zwłaszcza klasyfikacji, w których postrzega się przemysły kreatywne jako część tzw. ekonomii doznań/doświadczeń.

Często też, jako cechę dystynktywną przemysłów kreatywnych wskazuje się znaczenie prawa autorskiego, co podkreśla rolę wartości intelektualnych dla stworzenia dobra lub usługi o wysokiej wartości dla odbiorców.

Można stwierdzić, że rozwój przemysłów kreatywnych to przejście od *gospodarki opartej na wytwarzaniu* do *gospodarki opartej na tworzeniu*, w której wymagana jest współpraca międzysektorowa, przede wszystkim łącząca środowiska twórcze z podmiotami biznesowymi. Przemysły kreatywne w lokalnym rozwoju kulturalnym stanowią dopełnienie działalności sektora kultury w tym sensie, że:

- działalność sektora kultury jest zorientowana przede wszystkim na wartości artystyczne (przy zachowaniu racjonalności ekonomicznej), zaś działalność przemysłów kreatywnych zorientowana jest na wartości rynkowe (przy traktowaniu wartości kulturalnych jako ważnego czynnika atrakcyjności i przewagi konkurencyjnej),
- przemysły kreatywne poszerzają ofertę kulturalną miasta oraz przebudowują strukturę gospodarczą i rynek pracy w oparciu o kulturę lub szerzej ujmowane

[2] Creative Economy Report. Widening Local Development Pathways. Published by the United Nations Development Programme (UNDP), United Nations/UNDP/UNESCO, 2013.

[3] klasyfikacja tzw. Symbolic Texts Model. European Affairs (2006), the Economy of Culture in Europe, za: [3] Creative Economy Report. Widening Local Development Pathways. Published by the United Nations Development Programme (UNDP)

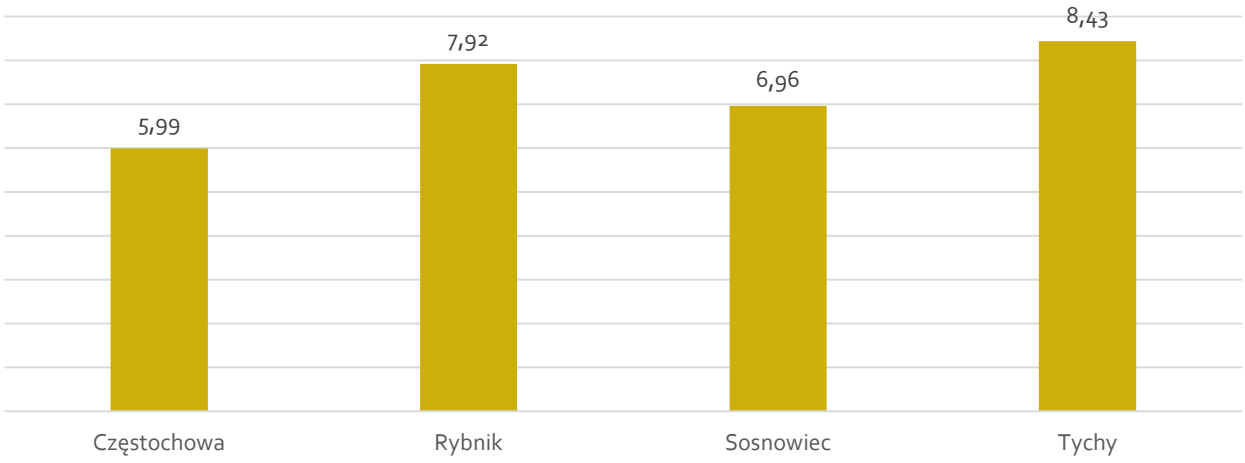
Podpisany

wartości intelektualne,

- przemysły kreatywne współpracując z sektorem kultury zasilać mogą ten sektor w aspekcie materialnym i finansowym.

W Tychach udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w 2015 roku wynosił 8,5% (podmioty z grup PKD określonych przez Ministerstwo Gospodarki).

Wykres 4. Procentowy udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem w 2015 r.

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Aktywność przedsiębiorcza mieszkańców

Znaczna liczba podmiotów oferujących atrakcyjne miejsca pracy powoduje iż miasto charakteryzuje się stosunkowo niską aktywnością przedsiębiorczą i społeczną wyrażoną liczbą osób prowadzących działalność gospodarczą oraz liczbą stowarzyszeń. Na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym 12,5 osób prowadzi działalność gospodarczą, natomiast w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców działa 18 organizacji pozarządowych.

Poziom wynagrodzeń

Pomimo korzystnej sytuacji gospodarczej przeciętne wynagrodzenie w mieście jest nieznacznie niższe niż średnio w regionie. W 2015 roku wynagrodzenie wyniosło 4 011,32 zł, podczas gdy w województwie śląskim 4 221,45 zł.

Podpisany

Tychy są siedzibą kilku aktywnych, mających znaczenie ponadlokalne instytucji kultury. Do kluczowych instytucji kultury w mieście zaliczyć należy:

- **Miejskie Centrum Kultury**

  MCK w Tychach odpowiada za kształtowanie życia kulturalnego miasta poprzez rozpoznawanie, pobudzanie i zaspokajanie potrzeb i zainteresowań kulturalnych jego mieszkańców. W zakres działalności instytucji wchodzi także edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką, popularyzacja profesjonalnej twórczości artystycznej oraz prowadzenie działalności kulturalnej w świetlicy środowiskowej w Tychach–Wilkowyjach.
  Centrum wywiera istotny wpływ na życie kulturalne miasta poprzez organizację wydarzeń i imprez kulturalnych o zróżnicowanym charakterze i formie (festiwale – muzyczne, teatralne i inne, imprezy plenerowe, koncerty, wystawy itp.), moderacja aktywności twórczej w mieście (programy grantowe: Tyskie Inicjatywy Kulturalne, Tyski Bank Kultury).

- **Orkiestra Kameralna Miasta Tychy AUKSO**

  Orkiestra AUKSO – działająca na terenie miasta od 1998 r. – uważana jest za jeden z najważniejszych europejskich zespołów specjalizujących się repertuarze najnowszym i od lat jest niekwestionowaną wizytówką Polski w świecie. Od 1 kwietnia 2016 r. orkiestra uzyskała status miejskiej instytucji kultury (AUKSO Orkiestra Kameralna Miasta Tychy). Aktywność instytucji zakłada koncentrację na aktualnej muzyce różnych gatunków. W każdym miesiącu prezentowane są koncerty w ramach 4 cykli koncertowych: AUKSO MODERN (muzyka współczesna eksplorująca dzieła klasyków i twórców młodszego pokolenia), NEXT WAVE (twórczość artystów, którzy zacierają granice pomiędzy gatunkami muzycznymi), POLISH SOUNDS (prezentacja najciekawszych polskich formacji tzw. ambitnej rozrywki) oraz AUKSO4KIDS (autorski cykl warsztatów dla dzieci poświęcony twórczości kompozytorów XX i XXI w.).

  Kreatorzy kultury w mieście

  Orkiestra AUKSO regularnie współpracuje z najważniejszymi w Polsce festiwalami, zarówno muzyki poważnej jak i alternatywnej: Warszawska Jesień, Łańcut, Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena, Festiwal Muzyki Filmowej, Tauron Nowa Muzyka, Sacrum Profanum, Open'er Festival, Nostalgia Festival, Solidarity of Arts i in.

  Orkiestra mimo swego kameralnego charakteru jest formacja artystyczną otwartą na różnego rodzaju muzyczne trendy i stylistyki. Porusza się z łatwością na wielu płaszczyznach muzycznych od szeroko pojętej klasyki poprzez muzykę etno/folk, jazz po dobrze rozumianą muzykę pop.

  Siedziba AUKSO to Mediateka XXI wieku w Tychach, obiekt oddany do użytku w 2016 r. Posiada salę koncertową (344 miejsca), wraz z zapleczem scenicznym (garderoby), podstawowym wyposażeniem technicznym (aparatura nagłośnieniowa i oświetleniowa), pozwalającym organizować projekty muzyczne o średnim zaawansowaniu technicznym.

- **Miejska Biblioteka Publiczna**

  Do podstawowych zadań instytucji należą: gromadzenie, opracowywanie,

przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych oraz udostępnianie zbiorów (księgozbiór, książka mówiona, zbiory muzyczne, prasa, I-buki). Do zadań biblioteki ponadto należy: prowadzenie działalności informacyjnej, bibliograficznej, edukacyjnej oraz popularyzatorskiej. MBP zapewnia czytelnikom bezpłatny dostęp do Internetu. Na terenie miasta działa Biblioteka Główna oraz 13 filii. Siedziba centrali Biblioteki mieści się w Madiatece XXI wieku. Do dyspozycji mieszkańców jest prawie 400.000 zbiorów w tym prawie 10.000 zbiorów specjalnych. Oferta MBP jest dobrze dostosowana do oczekiwań mieszkańców ze względu na dostępność lokalizacyjną, godziny otwarcia dostosowane do potrzeb czytelników, stały dopływ nowości wydawniczych, różnorodną ofertę edukacyjno-kulturalną, katalog elektroniczny.

Z zasobów biblioteki w Tychach w 2015 roku skorzystało 22397 czytelników dokonując 517573 wypożyczeń. Na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej) w Tychach przypada 9,2 tys. mieszkańców.

- **Teatr Mały**

  Teatr Mały w ramach prowadzonej działalności z zakresu upowszechnienia kultury realizuje projekty artystyczne ukierunkowane na wzrost kompetencji mieszkańców w zakresie odbioru kultury oraz zadania odnoszące się do edukacji kulturalnej oraz animacji społecznej. Do najważniejszych projektów planowanych na 2017 rok, których producentem jest Teatr Mały należą m.in: TopOFF Festival - Tyskie Spotkania Teatralne, Teatr Konesera, jazz! OPEN MIND – koncerty jazzowe połączone z warsztatami muzycznymi, POETICON - spotkania z poezją i muzyką, TRYPTYK – projekt teatru wizji i plastyki ukierunkowany na prezentacje nowej formy sztuki scenicznej, DNA KULTURY – projekt interdyscyplinarny zakładający realizację projektów oraz spotkań połączonych z wykładami związanymi z pojęciem kreatywności w kulturze i aktywności społecznej w przestrzeni miejskiej, projekty z zakresu edukacji kulturalnej, wystawy i spotkania autorskie w Miejskiej Galerii Sztuki OBOK funkcjonującej w ramach struktury organizacyjnej j Teatru.

- **Muzeum Miejskie w Tychach**

  Muzeum Miejskie w Tychach jest samorządową instytucją kultury, wpisaną do rejestru instytucji kultury, prowadzonego przez Miasto Tychy. Do zakresu działania Muzeum należy gromadzenie, przechowywanie, konserwowanie, udostępnianie i upowszechnianie zbiorów dotyczących dziejów i kultury miasta Tychy oraz historycznej ziemi pszczyńskiej. Misją Muzeum Miejskiego w Tychach jest współtworzenie tożsamości miasta, angażowanie mieszkańców do współpracy w dokumentowaniu jego dziejów oraz w ochronie dziedzictwa kulturowego.

  Muzeum gromadzi zbiory w czterech działach merytorycznych: Dziale Historii Miasta, Dziale Fotografii, Dziale Sztuki, Dziale Etnologii. Są to m.in.: dzieła sztuki, dokumenty, w tym dokumenty kartograficzne i ikonograficzne, sztandary, mundury, ordery i odznaczenia, stroje ludowe i ubiory miejskie, rekwizyty i kostiumy obrzędowe, meble, sprzęty, dewocjonalia, przedmioty codziennego użytku, fotografie, książki.

  Prócz realizacji wystaw czasowych w siedzibach Muzeum oraz ekspozycji plenerowych prezentowanych w przestrzeni miasta, instytucja prowadzi działalność edukacyjną, organizując prelekcje, wykłady autorskie, seminaria, sympozja, oprowadzania kuratorskie etc. Organizuje spacery zapoznające tyszan z historią miasta i ważnymi dla miasta obiektami, we współpracy z Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie" realizuje wycieczki autokarowe Szlakiem Architektury

Podpisany

Drewnianej Województwa Śląskiego.

Zespół Muzeum prowadzi lekcje muzealne dla dzieci i młodzieży, wycieczki edukacyjne, organizuje gry terenowe, warsztaty plastyczne. Realizowane są cykle dodatkowych zajęć w ramach wakacji letnich i ferii zimowych. Muzeum prowadzi również działalność wydawniczą. Jest laureatem nagród i wyróżnień.

Muzeum zachęca tyszan do poznawania i zgłębiania historii miasta, jest inicjatorem wielu ważnych wydarzeń temu służących (m.in. Tyskie Sympozjum Historyczne). Są to działania bardzo skuteczne, naśladowane przez inne instytucje. Muzeum współpracuje z instytucjami o różnym charakterze, nie ustaje w poszukiwaniu nowych źródeł pozyskiwania odbiorców, wśród których coraz większe grono stanowią ludzie młodzi.

W procesie pozyskiwania nowego odbiorcy ważną rolę odgrywa Tyska Galeria Sportu, która jest nie tylko przestrzenią ekspozycyjną, ale także miejscem spotkań mieszkańców miasta z ważnymi dla tyskiego sportu postaciami, centrum edukacji o tyskim sporcie dla dzieci i młodzieży, a przez to miejscem promocji sportowego stylu życia wśród najmłodszych tyszan. Stawia to przez Muzeum jako instytucją kultury nowe cele i wyzwania.

Atutem instytucji jest niewątpliwie doświadczony i wykwalifikowany zespół. Wielu wśród pracowników współtworzyło instytucję, pracując od początku jej istnienia. Atutem jest także bardzo dobra, oparta na wieloletnich działaniach, współpraca Działu Edukacji i Promocji z lokalnymi oraz regionalnymi mediami.

Muzeum Miejskie w Tychach posiada trzy siedziby:

- Stary Magistrat - od lipca 2012 roku siedziba główna Muzeum – jest to zabytkowy budynek z 1906 roku, pierwotnie będący siedzibą urzędu gminy Tychy. Do dyspozycji zwiedzających, prócz sali ekspozycyjnej pozostaje ogród. Powierzchnia budynku wynosi 850, 17 m^2.
- Dawna Młótownia – jest to zabytkowy budynek dawnej suszarni młóta z 1909 roku, usytuowany w kompleksie zabudowań Tyskich Browarów Książęcych, w sąsiedztwie Muzeum Tyskich Browarów Książęcych. Do dyspozycji zwiedzających pozostają duża parterowa sala ekspozycyjna oraz antresola. Powierzchnia budynku wynosi 497 m^2.
- Tyska Galeria Sportu – od lipca 2016 roku nowo utworzony Oddział Muzeum Miejskiego w Tychach. Galeria usytuowana jest na terenie Stadionu Miejskiego. Wyposażono ją w wysokiej klasy sprzęt multimedialny wykorzystujący najnowsze technologie. Powierzchnia TGS wynosi 313 m^2;

Rozpoczęto realizację programu, który ma na celu porządkowanie otoczenia najcenniejszych dzieł, ich konserwację i odpowiednie oznakowanie. Muzeum Miejskie w Tychach stało się w tym kontekście inicjatorem i główną siłą merytoryczną. Oferta Muzeum poszerzona została o działania związane z etnomuzykologią. Organizowane są potańcówki w stylu ludowym, a także warsztaty zapoznające dzieci i młodzież z tańcem i tradycjami tanecznymi z rożnych stron Polski.

- **Tyskie Browarium - Muzeum Tyskich Browarów Książęcych**, mieszczące się w budynku dawnej kaplicy ewangelickiej, gdzie zgromadzono eksponaty związane ze sztuką warzenia, serwowania i spożywania piwa, a także tradycją i historią Tyskich Browarów Książęcych.W muzeum umiejętnie wykorzystano nowoczesne formy prezentacji eksponatów i przekazu, w tym techniki multimedialne. Muzeum jest ważnym punktem na Szlaku Zabytków Techniki województwa śląskiego.
- **Muzeum Miniaturowej Sztuki Profesjonalnej** gromadzi zbiory z zakresu sztuki,

Podpisany

etnografii, miniaturowej sztuki profesjonalnej, falerystyki, weksylologii, heraldyki, symboliki, emblematyki, mundurów oraz broni białej, w tym zabytki.

- **Muzeum Wojny Obronnej 1939 roku na Śląsku**, mieści się w schronie pod Gimnazjum nr 1 im. Armii Krajowej i gromadzi pamiątki związane z II wojną światową.

W mieście działają liczne galerie, a wśród nich między innymi: Galeria StrefArt, Galeria Sztuki „Obok", Galeria Miriam, Galeria Sztuki Współczesnej „Artyści Młodym". Istotnymi instytucjami mającymi wpływ na kształtowanie postaw i włączających mieszkańców w aktywności kulturalne są liczne domy kultury i kluby, w tym w szczególności: Młodzieżowy Dom Kultury nr 1 i 2, Spółdzielczy Dom Kultury Tęcza, Stowarzyszenie Twórców Kultury w Tychach oraz Kluby osiedlowe - „Magdalena", „Olimpia", „Orion", „Regina", „Tuptuś", „Uszatek", „Zuzanna". Podmioty te podejmują liczne inicjatywy edukacyjne, popularyzujące dbałość o dziedzictwo kulturowe miasta oraz są inicjatorami wielu lokalnych wydarzeń kulturalnych.

W Tychach działa również kino dysponujące około 1200 miejscami na widowni. W 2015 roku kino zaoferowało 7991 seansów w tym 1143 to filmy produkcji polskiej. Z oferty kina skorzystało 196935 widzów.

W Tychach nie działają jednostki dla których organizatorem jest samorząd województwa.

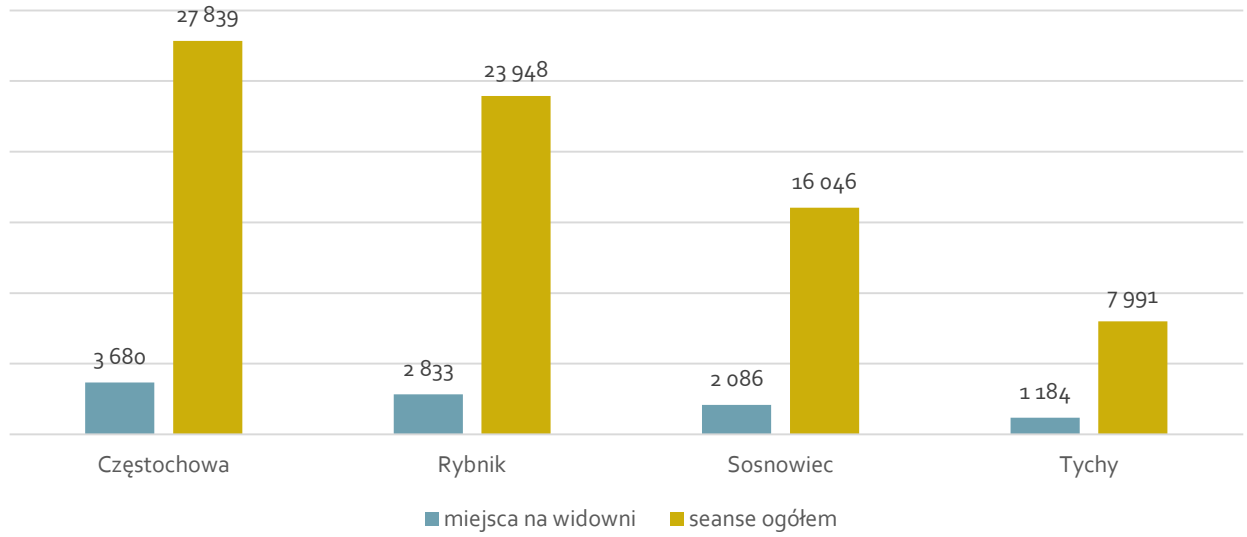
Tabela 1. Wskaźniki dotyczące oferty bibliotek w wybranych miastach w 2015 r.

	ludność na 1 placówkę biblioteczną (łącznie z punktami bibliotecznymi ujętymi zgodnie z siedzibą jednostki macierzystej)	księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach
Częstochowa	9 921	2 233,7	173	17,7
Rybnik	6 647	2 318,9	191	19,4
Sosnowiec	10 369	3 954,8	174	19,1
Tychy	9 175	2 640,6	174	23,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Podpisany

Wykres 5. Seanse i miejsca na widowni kin na 100 mieszkańców w wybranych miastach w roku 2015

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Tychy jako ośrodek o ponadlokalnym potencjale kulturalnym

Warto podkreślić ponadlokalny charakter wydarzeń organizowanych w Tychach. Już dziś znaczna część wymienionych wcześniej imprez i oferty instytucji kultury trafia do odbiorcy w regionie. Wiele wydarzeń cechuje również znaczący potencjał jeżeli chodzi o możliwości nadania im charakteru ponadlokalnego. Każdego roku w mieście odbywa się wiele imprez, którymi zainteresowanie przejawiają mieszkańcy Metropolii i regionu. Można tutaj wymienić miedzy innymi: Święto Miasta – Dni Tyskie (czerwiec), festiwale w tym: Festiwal Szantowy – Port Pieśni Pracy, Festiwal Rock na Plaży, Tyski Festiwal Światło i Dźwięk, Śląska Jesień Gitarowa i inne. Miasto jest również miejscem występów znanych artystów polskich i zagranicznych.

W Tychach rokrocznie organizuje się liczne wystawy w obiektach działalności wystawienniczej oraz obiektach kultury. Coraz częściej na aktywności kulturalne wykorzystywane są przestrzenie plenerowe oraz obiekty postindustrialne (np. Browar Obywatelski).

TYSKA PRZESTRZEŃ DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Tyska przestrzeń dziedzictwa kulturowego

Tychy są organizmem specyficznym – jako miasto młodym, lecz równocześnie posiadającym bogatą, przedmiejską historię. W ciągu kilku ostatnich dziesięcioleci to wielowiekowe dziedzictwo oraz nawarstwiająca się nowa tkanka wytworzyły oryginalną przestrzeń kulturową.

Tychy leżą na terytorium historycznej ziemi pszczyńskiej. Dzisiejsze miasto składa się z kilkunastu dzielnic, dawniej przysiółków oraz samodzielnych wsi, z których część

sięga korzeniami średniowiecza. Nazwa Tychy zaistniała w źródłach pisanych w 1467 r., kiedy to omawiany obszar znajdował się pod panowaniem Piastów. Kolejnymi władcami byli przedstawiciele rodów Turzonów (1517-1548), Promnitzów (1548-1765), Anhaltów (1765-1846) i Hochbergów (1846-1945).

Tychy uważane były za jedną z najzamożniejszych wsi na ziemi pszczyńskiej. Słynęły z Browaru Książęcego, którego początki sięgają XVII w. Cały kompleks został rozbudowany w drugiej poł. XIX w., a w okresie międzywojennym zmodernizowany. Obecnie browar stanowi własność Kompanii Piwowarskiej S.A. Założenie wpisane jest do Rejestru zabytków województwa śląskiego. Obiekt przy ul. Katowickiej 9 mieści Muzeum Tyskich Browarów Książęcych oraz Muzeum Miejskie w Tychach (Dawna Młótownia). W sąsiedztwie zakładu znajduje się zespół pałacowo-parkowy. Jego centralny element, tzw. zamek myśliwski, powstał w latach 80. XVII w. Następnie, w latach 1765-1775, został on gruntownie przebudowany, zyskując pałacowy charakter. Obiekt wraz z całym otoczeniem stanowi własność prywatną i znajduje się w Rejestrze zabytków województwa śląskiego. Na terenie obecnej dzielnicy Stare Tychy zachowały się również dość liczne przykłady architektury pochodzącej z 2. poł. XIX i pocz. XX w. Do najbardziej interesujących należy utrzymana w stylu manieryzmu niderlandzkiego tzw. Willa Drabika (ul. Damrota 41) oraz dawny budynek poczty (Kościuszki 24). W omawianej przestrzeni reprezentowana jest również zabudowa z okresu 20-lecia międzywojennego z nielicznymi przykładami zachowawczego modernizmu. Część spośród powyższych obiektów objęta jest ochroną konserwatorską , a niektóre z powodzeniem pełnią funkcje usługowe. Głównym akcentem architektonicznym Starych Tychów jest neobarokowy kościół pw.św. Marii Magdaleny. Ten poświęcony w 1782 r. obiekt uzyskał obecny wygląd wskutek dwukrotnej rozbudowy w latach 1906 - 1907 i 1929. Znajduje się on w Rejestrze zabytków województwa śląskiego.

U schyłku XIX w. na skraju ówczesnej wsi rozpoczął produkcję piwa Browar Obywatelski. Większa część założenia powstała w latach 1896-1897 i była rozbudowywana w latach 1914-1920 oraz w latach 30. Zakład funkcjonował do 1998 r. Obecnie znajduje się w rękach prywatnych. Budynek kasyna i składający się z dziesięciu obiektów zespół zabudowy browaru (ul. Browarowa) jest objęty ochroną konserwatorską. Stanowi on atrakcyjne, nieskażone przebudowami założenie urbanistyczno-architektoniczne o znacznym potencjale rozwojowym.

Od postępu gospodarczego w przeważającej mierze uzależniony był również rozwój wsi i przysiółków, stanowiących obecne dzielnice miasta. Do założeń produkcyjnych o najstarszym rodowodzie należy zespół zabudowy Huty Paprockiej działającej w latach 1703-1878, który jednak w dużej mierze zatracił pierwotny charakter. Przemysł w sposób istotny przyczynił się również do rozwoju Czułowa. Pod koniec XIX w. powstała tam fabryka celulozy (później także papieru) a w jej sąsiedztwie osiedle robotnicze oraz szkoła. Sam zakład zniszczony w 1945 r. po wojnie został odbudowany. Szczególne walory architektoniczno-urbanistyczne posiada tzw. Osada Czułów, stanowiąca jednocześnie istotny element tożsamości kulturowej regionu. Jest to charakterystyczne dla przemysłowego Śląska osiedle robotnicze złożone z budynków wykonanych z czerwonej cegły z bogatym architektonicznym detalem. Obiekty te zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Oprócz opisanych i wymienionych wyżej jednostkowych obiektów oraz ich zespołów, zabytkową tkankę miasta tworzą często przebudowane budynki szkół oraz rozproszone po większości dzielnic budynki mieszkalne i gospodarcze – szczególnie warte wyróżnienia są stodoły z łamanego biało-szarego wapienia w Tychach Cielmicach. Interesująco prezentują się również liczne krzyże przydrożne funkcjonujące w różnego typu kontekstach – od pierwotnych, otoczonych starymi drzewami, do

Podpisany

funkcjonujących w sąsiedztwie wielkopłytowych osiedli mieszkalnych. Obiekty te w dużej mierze objęte są opieką konserwatorską.

1 stycznia 1934 r. decyzją Śląskiej Rady Wojewódzkiej Tychy uzyskały status gminy wiejskiej o charakterze miejskim. Nie utrzymał się on zbyt długo – już w 1945 roku nastąpił powrót do statusu poprzedniego. Wkrótce jednak doszło w powyższym zakresie do poważnych zmian. 4 października 1950 r. Prezydium Rządu Rzeczpospolitej Polskiej podjęło uchwałę o rozbudowie Tychów do rzędu miast 30-tysięcznych, co miało to nastąpić w okresie realizacji planu sześcioletniego (1950-1955). W dalszej perspektywie przewidywano rozbudowę miasta do rzędu ośrodków 100-tysięcznych. Przyszły organizm miał przejąć część funkcji Centralnego Zagłębia Węglowego, odciążając tym samym Katowice. W konsekwencji powyższych decyzji 1 stycznia 1951 r. Tychom nadano ustrój miejski. W kolejnych miesiącach podjęto budowę osiedla A zaprojektowanego przez prof. Tadeusza Teodorowicza-Todorowskiego w duchu ówcześnie panującego socrealizmu. Całość założenia cechuje symetria i osiowość, a same budynki bogactwo detalu architektonicznego. Przestrzeń osiedla wzbogacają również liczne realizacje z zakresu sztuk plastycznych: rzeźby, płaskorzeźby oraz dzieła malarstwa monumentalnego. Już w 1953 r. podjęto budowę osiedla B zaprojektowanego przez Hannę Adamczewską i Kazimierza Wejcherta. Ich koncepcja stanowiła wyłamanie się spod obowiązujących wówczas rygorów osiowości oraz geometryzacji planu. W projekcie urbanistycznym uwzględniono istniejące już budynki oraz zróżnicowane ukształtowanie terenu, uzyskując w ten sposób swobodny układ przestrzenny o małomiasteczkowym charakterze. Sama architektura nawiązywała do założeń zastosowanych na osiedlu A, przy czym zasób elementów dekoracyjnych jest w tym przypadku znacznie skromniejszy.

W 1953 roku zatwierdzony został plan generalny miasta Tychy autorstwa Hanny Adamczewskiej i Kazimierza Wejcherta. Opierał się ona na dwóch niemal prostopadłych liniach podziału. Oś północ – południe, nazwana z czasem osią zieloną, miała łączyć tereny parku Północnego z parkiem Południowym i lasem Paprocańskim. Oś wschód – zachód pokrywała się z przebiegiem wykopu linii kolejowej. Punkt przecięcia tych osi miał być miejscem zbiegu czterech planowanych osiedli śródmiejskich, których kwartały tworzyły razem rozległą czworoboczną przestrzeń.

Stare Tychy i pierwsze dwa osiedla, choć rozległe przestrzennie stanowiły w tym kontekście zaledwie wstęp do wielkiej budowy. Zarówno osiedle A jak i B zbudowano w dużej mierze w technologii tradycyjnej. Począwszy od zespołu osiedli C na szerszą skalę zaczęto stosować prefabrykację, jednak w formie dostosowanej do warunków lokalnych. Ukończone na przełomie lat 50. i 60. założenia urbanistyczne cechuje obrzeżna zabudowa ulic, nawiązująca jeszcze do układów dawnych miast przemysłowych. Taką specyfikę mają osiedla C1, C2, C3, E1 oraz E3. Stopniowo przechodzono jednak do charakterystycznego dla modernizmu luźnego układu przestrzennego. Znacznie bardziej swobodnie zakomponowana jest już zabudowa osiedli E2, E4, E5 i F. Te zrealizowane po nich, m.in. D i G, stanowią zaś pełne rozwinięcie modernistycznych koncepcji urbanistycznych. Podkreślić w tym miejscu należy, że Tychy stanowiły miejsce, gdzie rodziły się i wprowadzane były w życie nowe, uprzemysłowione technologie budowlane – m.in. 540 oraz W-70, przy czym ta druga związana jest przede wszystkim z południową częścią miasta. Rozbudowa w tym kierunku podyktowana była w znacznej mierze decyzją o lokalizacji w Tychach Fabryki Samochodów Małolitrażowych. Na początku lat 70., po okresie stagnacji, nastąpił więc intensywny przyrost tkanki miejskiej. Pierwszym realizowanym na południe od wykopu kolejowego osiedlem było M. Dynamiczną rozbudowę kontynuowano do schyłku lat 70., kiedy to uwidoczniły się znamiona kryzysu gospodarczego i politycznego. W

Podpisany

konsekwencji miasto nie uzyskało kształtu przewidzianego przez głównych projektantów. Nie zostało zrealizowane ostatecznie centrum handlowo-usługowe, zaplanowane na terenie jednej z dzielnic śródmiejskich. Niezależnie jednak od tego, Tychy jako całość stanowią unikalny, nie tylko w skali Polski, przykład powojennej myśli urbanistycznej. W ramach tej całości funkcjonuje znaczna liczba wyróżniających sięobiektów jednostkowych. To często budynki o charakterze wybitnie indywidualnym, pełniące funkcje niezwykle różnorodne – od kulturalnych, po stricte użytkowe. Należą do nich m.in.: Technikum Budowlane (proj. A. i M. Czyżewscy); Młodzieżowy Dom Kultury nr 2 (proj. M. Dziekoński); pawilon Klubu Górniczego NOT (proj. M. Dziekoński); Teatr Mały (proj. W. Jaciow); Urząd Miasta (proj. W. Jaciow, E. Piasecki, K. Wejchert), Zespół Szkół Muzycznych (proj. W. Jaciow, E. Piasecki, K. Wejchert), zespół banków (proj. M. i E. Dziekońscy), Stadion Zimowy (proj. M. Dziekoński), interesujące przykłady szkół (proj. m.in. J. Włodarczyk). Przestrzeń miasta wzbogacają również dzieła z zakresu sztuk plastycznych – rzeźby plenerowe, pomniki i kompozycje mozaikowe, stanowiące odzwierciedlenie kierunków i tendencji rozwiających się w sztuce kilku ostatnich dziesięcioleci.

W Tychach znajdują się również interesujące przykłady architektury sakralnej, m.in. pierwszy w mieście modernistyczny kościół pw. św. Jana Chrzciciela (proj. Z Weber) oraz słynny kościół pw. Ducha Świętego (proj. S. Niemczyk) ozdobiony malowidłami utrzymanymi w tradycji malarstwa ikonowego (J. Nowosielski). W trakcie realizacji jest obecnie monumentalne założenie klasztoru franciszkanów oraz kościoła św. Franciszka i św. Klary (proj. S. Niemczyk). Warto wymienić również inne wyróżniające się przykłady architektury współczesnej, np. hotel Piramida (proj. K. Barysz, A. Nowacki) oraz zagospodarowanie wschodniego nabrzeża Paprocan (proj. R. Skitek).

Krajobraz kulturowy Tychów cechuje się znaczną różnorodnością. Przeplatają się tu wątki dawnej wsi oraz nowego miasta, tworząc jedyny w swoim rodzaju konglomerat. Przestrzeń Tychów jest wartością wymagającą kompleksowego działania, dającego możliwość zachowania tego co najcenniejsze. By tkanka urbanistyczna i architektoniczna mogła służyć realizacji celów strategii w całej pełni, należy zwrócić szczególną uwagę na kwestię jej ochrony i konserwacji. Podkreślenia wymaga w tym kontekście wyjątkowa sytuacja Tychów. Oprócz bezspornego dziedzictwa dawnej wsi mamy tu do czynienia z nowym miastem, które na naszych oczach staje się dziedzictwem kulturowym.

Obiekty dziedzictwa kulturowego

Wielowiekowa historia miasta przekłada się na liczne obiekty świadczące o jego dziedzictwie i przeszłości, a obecnie służą realizacji różnych działalności kulturalnych. Do szczególnie atrakcyjnych obiektów wpisanych do rejestru zabytków zaliczyć należy[4]:

- Zespół browarny – Browar Książęcy (obecnie Browar Nr 1) z XVII wieku, obejmujący: zespół zabudowy dawnego browaru i gorzelni, tzw. Kelleraj, zespół zabudowy obecnego browaru oraz zespół zieleni wysokiej i niskiej na terenie Browaru Nr 1. Pierwszymi jego właścicielami byli Promnicowie. Obecnie Browar Książęcy jest własnością Kompanii Piwowarskiej S.A. i jest jednym z największych polskich browarów. Granice ochrony obejmują całość założenia w strefie ogrodzenia.
- Zespół zabudowy dawnego Browaru Obywatelskiego oraz budynek kasyna

[4] Na podstawie http://www.wkz.katowice.pl/ data pobrania 29.09.2016r.

Podpisany

Browaru Obywatelskiego z około 1905 roku wraz z otaczającym go parkiem. Zespół tworzą: zespół dawnej słodowni, kompleks dawnej zabudowy warzelni, maszynowni, fermentacji, leżakowni, obciągu i myjni beczek, budynek byłej bednarni, warsztat mechaniczny (obecnie szkutniczy),stara rozdzielnia elektryczna, dawna młotownia, dawna dyrekcja i kasyno, kompleks byłych stajni, garaży i stolarni, portiernia, studnia głębinowa. Browar Obywatelski produkcję piwa rozpoczął w roku 1897 a w 1918 r. został wykupiony przez konkurencyjny Browar Książęcy. Granice ochrony obejmują wymienione budynki, położone na działce ograniczonej ogrodzeniem oraz park.

- Kościół św. Marii Magdaleny – kościół parafialny z XVIII wieku, rozbudowany w wieku XX, kiedy to zyskał nową wieżę. Granice ochrony obejmują całość obiektu w ramach ogrodzenia i wyposażenie wnętrza.
- Budynek mieszkalny przy ulicy Damrota 41 wzniesiony na początku XX wieku w stylu manieryzmu niderlandzkiego. Granice ochrony obejmują całą działkę
- Krzyże przydrożne z kamienia ulokowane przy ulicy: Bibliotecznej 13, Nowokościelnej 62, Bieruńskej 9, Jedności, Mysłowickej 67 i 162, Paprocańskej 83, Oświęcimskej 251, Cielmnickiej i zbiegu ulic Urbanowickiej i Serdecznej.

Do obiektów o wysokich walorach nie wpisanych do rejestru zaliczyć należy ponadto:

- Fabrykę Celulozy i Papieru uruchomioną w 1887 r. przez pszczyńskiego księcia. Papiernia, która została poważnie zniszczona w czasie walk wyzwoleńczych i odbudowana po wojnie. W 1996 r. została sprywatyzowana – obecnie właścicielem obiektu jest spółka TOP SA.
- Starą Pocztę – pierwszy samodzielny urząd pocztowy utworzony został w 1866 r. a sam budynek poczty powstał w 1899 r.
- Młyn zbożowy – którego budowę rozpoczęto pod koniec XIX wieku, a zakończono w roku 1910 (w tym samym roku rozpoczął działalność). Był to pierwszy parowy młyn w Tychach.
- Kościół Ducha Świętego w dzielnicy Żwaków, którego dodatkowym niezwykłym atutem jest ikonografia wykonana przez Jerzego Nowosielskiego.

Opracowanie: Patryk Oczko, Muzeum Miejskie w Tychach

PROCESY ROZWOJU KULTURY W MIEŚCIE

Kultura w polityce rozwoju Miasta

„Strategia Rozwoju Miasta Tychy 2020+" będąca kluczowym dokumentem polityki rozwoju Miasta określa cele i kierunki jego społeczno-gospodarczego rozwoju. W pierwszej kolejności, nowoczesne miasto wymaga troski o standardy życia. Jeden z kluczowych elementów wizji rozwoju miasta został sformułowany jako: „Tychy – miasto nowych możliwości oraz równych szans dla wszystkich mieszkańców". Może to być pojmowany również w aspekcie kulturalnym i rozumiany jako dostępność w mieście do oferty kulturalnej tworzącej warunki nie tylko dla spędzania czasu

Podpisany

wolnego, ale także dla rozwoju mieszkańców.

W celu operacyjnym I.1. pn. *Podnoszenie jakości świadczonych usług publicznych*, wskazano kierunek działań *Rozwój usług publicznych w obszarze kultury*, który ma być wdrażany poprzez przedsięwzięcia:

- Wypracowanie stałych form współpracy pomiędzy samorządem, miejskimi jednostkami kultury i organizacjami pozarządowymi w zakresie podejmowania wspólnych działań kulturalnych.
- Informatyzacja usług bibliotecznych.
- Utworzenie w mieście Punktu Informacji Turystyczno- Kulturalnej.

Również w celu operacyjnym I.3. *Rozwój form aktywnego spędzania wolnego czasu*, podkreśla się, że oferta spędzania wolego czasu powinna być rozwijana w oparciu o istniejące oraz nowo powstałe zasoby i obiekty kulturalne, sportowe oraz społeczne.

Dla osiągniecia tego celu postuluje się podjęcie działań w kierunku: *Rozwoju oferty kulturalnej oraz zwiększenia uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym miasta* poprzez wdrożenie przedsięwzięć:

- Zwiększenie atrakcyjności istniejącej oferty kulturalnej.
- Rozwój działań z zakresu edukacji kulturalnej mieszkańców oraz promowania wydarzeń artystycznych w mieście.
- Opracowanie programu działań kulturalnych dla nowo powstałych obiektów - Pasażu Kultury „Andromeda" oraz Mediateki XXI wieku.
- Zwiększenie liczby organizowanych imprez kulturalnych w oparciu o istniejące tereny rekreacyjne w mieście.
- Wyznaczanie w przestrzeni publicznej miejsc przeznaczonych na działania artystyczne z zakresu sztuk wizualnych.
- Tworzenie warunków do powstania Miejskiej Sceny Plenerowej.
- Wspieranie lokalnych środowisk artystycznych (amatorska i profesjonalna twórczość artystyczna).

Budżet kultury

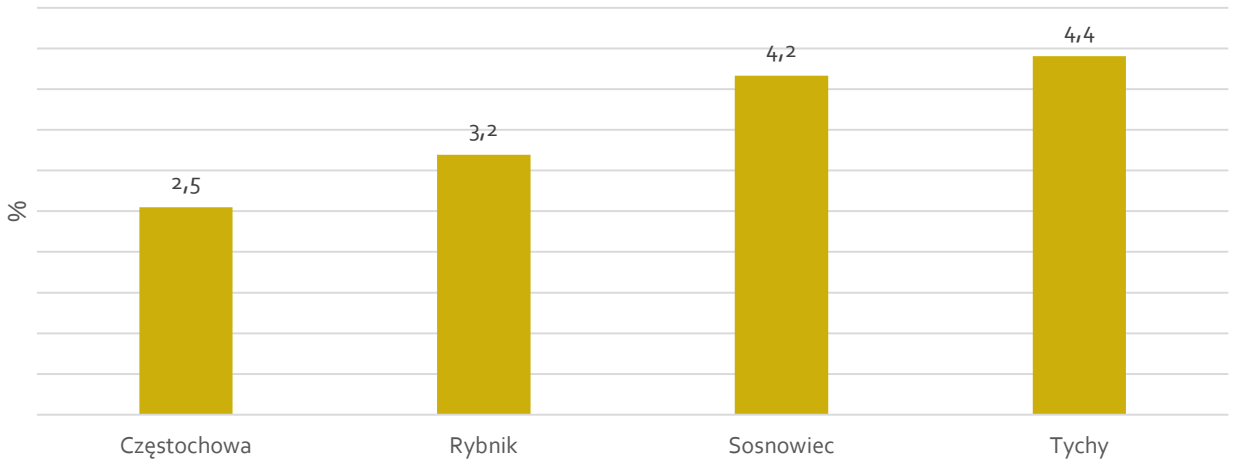
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego stanowią również istotny element w wydatkach budżetowych miasta Tychy. W roku 2015 na realizację zdań w tym zakresie miasto przeznaczyło ponad 27,5 mln, co przekraczało 4% wszystkich wydatków budżetu miasta.

Wydatki w tym zakresie w przeliczeniu na 1 mieszkańca w Tychach na tle innych miast regionu są stosunkowo wysokie; w 2015 roku wyniosły 215,48 zł.

W ogólnej kwocie wydatków na kulturę, wydatki bieżące stanowią 46,6% natomiast majątkowe 53,4%. W wydatkach ogółem największy udział stanowią wydatki na biblioteki, które stanowią 68%, wszystkich wydatków.

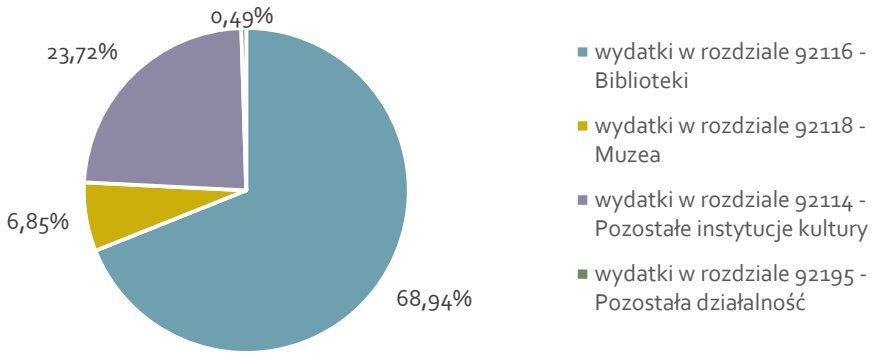
Podpisany

Wykres 6. Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach ogółem w roku 2015 r. w zł.

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Wykres 7. Struktura wydatków ze środków publicznych w Tychach 2015 r.

Źródło opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

Projekty unijne w dziedzinie kultury

Działając na rzecz rozwoju sektora kultury w mieście władze miasta podejmowały również działania związane z pozyskaniem środków z funduszy strukturalnych UE. Miasto Tychy zrealizowało projekt pod nazwą: „System oznakowania obszarów atrakcyjnych kulturowo w Tychach. Szlak miejski pn. Od socrealizmu do postmodernizmu czyli unikatowe Nowe Tychy". Całkowity koszt tego projektu wyniósł 823 847,06zł. Ponadto, miasto uczestniczyło w projektach Górnośląskiego Związku Metropolitalnego: Pełnia Kultury – Promocja atrakcyjności kulturalnej Metropolii Silesia oraz Wirtualny klucz do Metropolii Silesia - przewodnik kulturalny on-line.

POTRZEBY MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE ROZWOJU KULTURY W MIEŚCIE

W toku prac nad Strategią przeprowadzono badania skłonności i potrzeb mieszkańców w zakresie uczestnictwa w kulturze. W badaniu wzięło udział 369 osób. W strukturze respondentów przeważały osoby w wieku 30-45 lat (53% całkowitej próby). Mieszkańcy mieli okazję wypełnić ankietę za pośrednictwem Internetu (link do ankiety zamieszczono na stronach miejskich instytucji kultury i UM) oraz w Urzędzie Miasta. Została też zapewniona możliwość wypełnienia ankiet przy asyście ankietera wyjaśniającego wątpliwości dotyczące sformułowanych pytań bądź sposobu udzielania odpowiedzi. Podstawowy zakres tematyczny ankiety obejmował ocenę oferty kulturalnej miasta, możliwości uczestnictwa w kulturze przez mieszkańców, potencjalne zainteresowanie przekształceniami oferty kulturalnej miasta.

Podstawowe opinie na temat kultury

Należy zauważyć, że ankieta, jako dotycząca konkretnego aspektu rozwoju lokalnego była prawdopodobnie wypełniana chętniej przez osoby, które zainteresowane są kulturą i ofertą kulturalną.

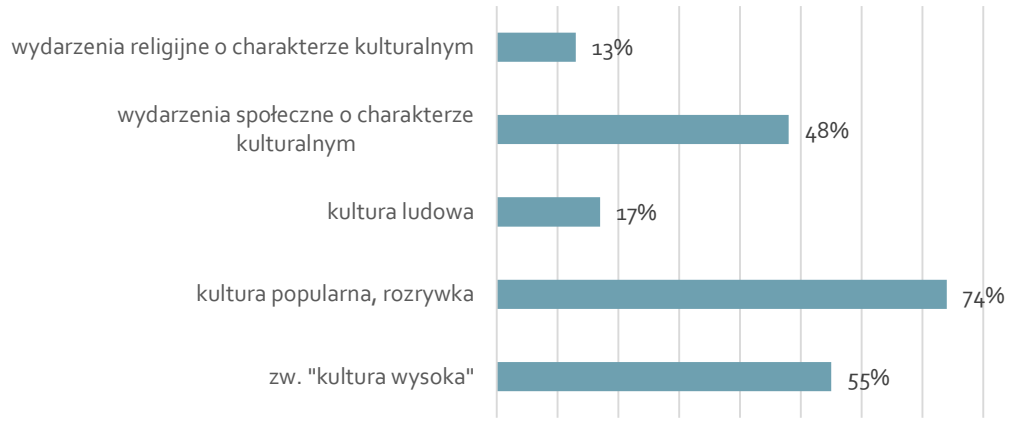
Osoby wypełniające ankietę uznały, że udział w życiu kulturalnym i korzystanie z oferty kulturalnej stanowi dla nich ważne zagadnienie; taka odpowiedź została udzielona przez 91% respondentów.

Dla badanych osób najbardziej interesującym profilem wydarzeń kulturalnych w mieście jest kultura popularna i rozrywka (74%).

Zainteresowania kulturalne mieszkańców

Respondenci najczęściej korzystają z oferty bibliotek –20% raz w tygodniu i 29% raz w miesiącu. Co najmniej raz na pół roku (lub częściej) respondenci uczestniczą w seansach filmowych (78%), imprezach plenerowych (71%), koncertach i festiwalach (69%).

Wykres 8. Profil wydarzeń kulturalnych najbardziej interesujący dla mieszkańców Miasta

Źródło opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Tabela 2. Uczestnictwo mieszkańców Miasta Tychy w kulturze.

	raz w tygodniu	raz w miesiącu	raz na 6 miesięcy	raz w roku	rzadziej niż raz w roku	nigdy
Spektakle teatralne	3%	17%	27%	18%	25%	10%
Koncerty, festiwale	4%	22%	43%	19%	10%	2%
Seanse filmowe	5%	32%	41%	11%	7%	4%
Wystawy, muzea	0%	16%	27%	20%	24%	13%
Biblioteki	20%	29%	14%	7%	16%	14%
Wydarzenia literackie/poetyckie	2%	6%	13%	12%	29%	38%
Imprezy plenerowe	4%	20%	47%	17%	7%	5%
Imprezy klubowe	5%	17%	27%	14%	14%	23%
Wydarzenia kulturalne organizowane przez społeczności lokalne, szkoły, parafie i inne instytucje lokalne	4%	18%	25%	17%	19%	17%
inne	8%	15%	20%	10%	7%	40%

Źródło opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

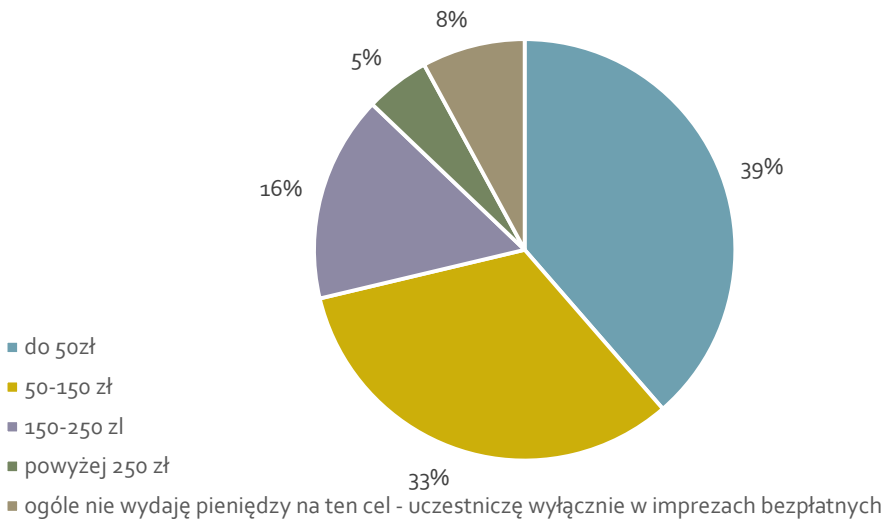
Ocena oferty kulturalnej miasta

Wśród mieszkańców Tychów deklarujących korzystanie z oferty kulturalnej 55% ankietowanych korzysta z oferty instytucji kultury działających i świadczących ofertę na terenie miasta. Duża część respondentów, bo aż 45% korzysta także z oferty instytucji działających i świadczących ofertę w innych miastach. Korzystający z oferty miasta oceniają ją ponadprzeciętnie; w skali 1-5 średnia ocen wynosi 3,3 pkt.

Wydatki na kulturę

Mieszkańcy miasta uczestniczący w badaniu ankietowym najczęściej wydają na ten cel do 50 zł na miesiąc (39% respondentów), natomiast tylko 8% w ogóle na ten cel nie wydaje własnych środków i korzysta wyłącznie z oferty bezpłatnej. Niewielki jest odsetek osób, które wydają na kulturę więcej niż 150 zł na miesiąc. Analizując odpowiedzi udzielone na to pytanie należy też wziąć pod uwagę, że we wskazanych wydatkach uwzględnia się także wydatki, które ponoszą osoby ankietowane na finansowanie udziału w kulturze swoich dzieci.

Wykres 9. Miesięczne środki finansowe przeznaczane na uczestnictwo w życiu kulturalnym

Źródło opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Generalnie, ankietowani mieszkańcy znają ofertę instytucji kulturalnych w mieście. Taką znajomość deklarowało aż 80% osób. Mieszkańcy czerpią tę informację z:

- miejskich portali informacyjnych (63%),
- stron internetowych instytucji kultury (57%),
- afiszy lub plakatów informacyjnych (55%),
- od znajomych (55%).

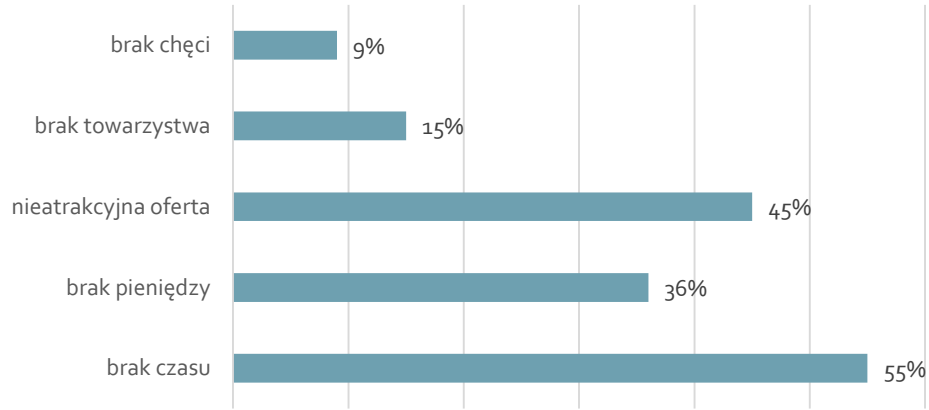
Znajomość oferty kulturalnej miasta

Stosunkowo najmniej osób czerpie te informacje ze strony Urzędu Miasta oraz z lokalnych informatorów kulturalnych (16%).

Głównym powodem braku uczestnictwa w życiu kulturalnym wskazywanym przez ankietowanych mieszkańców jest brak czasu, nieatrakcyjna oferta oraz brak wystarczających środków finansowych.

Poza wskazanymi do zaznaczenia w ankiecie możliwymi przyczynami ankietowani wskazywali również jako przyczynę takiej rezygnacji brak odpowiedniej informacji.

Wykres 10. Przyczyny braku udziału lub rezygnacji z udziału w wydarzeniach kulturalnych

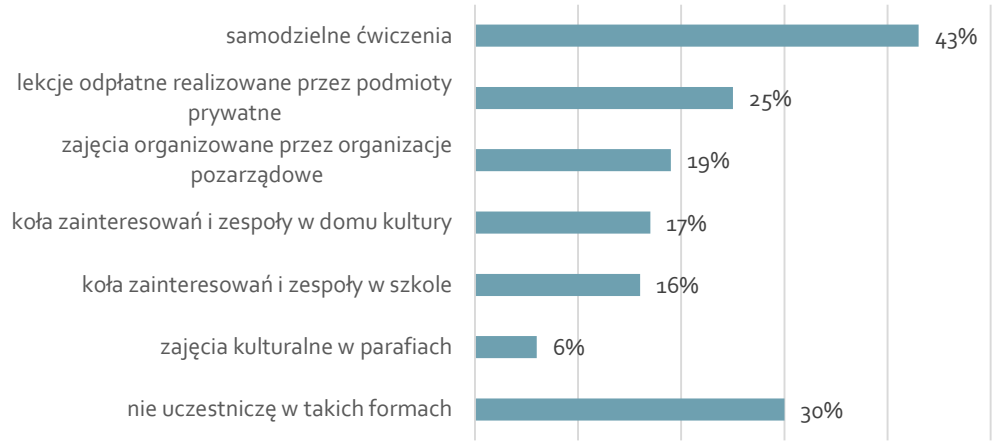

Źródło opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

Część ankietowanych mieszkańców miasta poza uczestnictwem i korzystaniem z oferty instytucji kulturalnych również aktywnie rozwija własne zainteresowania artystyczne. Najczęściej są to samodzielne zajęcia oraz lekcje i zajęcia odpłatne realizowane przez prywatne podmioty i organizacje pozarządowe.

Rozwój talentów i zainteresowań kulturalnych mieszkańców

Wykres 11. Formy rozwijania własnego talentu artystycznego

Źródło opracowanie własne na podstawie badań ankietowych

WYZWANIA STRATEGICZNEGO ROZWOJU KULTURALNEGO MIASTA TYCHY

Przeprowadzona diagnoza prowadzi do wyznaczenia głównych wyzwań strategicznych, którym miasto musi stawić czoła w kontekście rozwoju kultury. Sformułowane wyzwania można rozumieć jako zjawiska – pozytywne lub negatywne – wymagające podjęcia strategicznych decyzji; zjawiskom negatywnym należy się przeciwstawić lub je eliminować, zaś zjawiska pozytywne trzeba wykorzystać, aby nie utracić pozycji konkurencyjnej miasta. Wśród wyznaczonych wyzwań znalazły się wyzwania:

Wyzwania strategicznego rozwoju kulturalnego

- wewnętrzne – mające swoje źródło w sytuacji i procesach zachodzących w mieście,
- zewnętrzne – mające swoje źródło w otoczeniu, regionalnym lub ponadregionalnym.

Przedstawione poniżej wyzwania uwzględniają także główne potrzeby miasta wynikające z innych dokumentów strategicznych określających kierunki rozwoju Tychów. Stąd też wśród wyzwań wewnętrznych znalazły się wyzwania odnoszące się do relacji między rozwojem lokalnym a rozwojem kulturalnym miasta.

Podpisany

Tabela 3. Wyzwania strategiczne rozwoju kulturalnego Miasta Tychy

Wyzwania strategiczne
Wyzwania wewnętrzne
Wyzwania dotyczące oferty kulturalnej miasta: ▪ rozproszenie oferty i doraźna współpraca instytucji kultury w mieście, ▪ nieukształtowany wizerunek kulturalny miasta w otoczeniu regionalnym i ponadregionalnym, Wyzwania związane z odbiorcami kultury w mieście: ▪ niski poziom kapitału kulturowego w niektórych grupach mieszkańców miasta, Wyzwania związane z wyeksponowaniem specyfiki miasta: ▪ wykorzystanie wyjątkowości architektoniczno-urbanistycznej miasta, Wyzwania związane z rolą kultury we wzmacnianiu kapitału społecznego miasta: ▪ spadający poziom aktywności społecznej obserwowany w niektórych grupach mieszkańców, ▪ występowanie grup zagrożonych problemami społecznymi oraz przenoszenie problemów na kolejne pokolenia, Wyzwania związane z relacjami między kulturą a rozwojem miasta: ▪ ważąca rola kultury w kształtowaniu funkcji miastotwórczych, ▪ włączenie kultury w kształtowanie kompetencji mieszkańców, ▪ zwiększenie roli kultury w kształtowaniu atrakcyjności mieszkaniowej, ▪ rewitalizacja przestrzeni miejskich i nadanie im „dynamicznego" charakteru, ▪ dalsza przebudowa struktury gospodarczej miasta i jej wzbogacanie o branże kreatywne i innowacyjne.
Wyzwania zewnętrzne
Wyzwania związane z koniecznymi relacjami między rozwojem kultury w mieście a rozwojem kultury w otoczeniu: ▪ rozwój funkcji kulturalnych wymagający szerokiego otwarcia na współpracę z otoczeniem, ▪ rozwój kultury stanowiący połączenie „lokalności" i „globalności", Wyzwania związane z usytuowaniem miasta w Metropolii Silesia: ▪ rosnąca konkurencyjność oferty kulturalnej w sąsiednich miastach w Aglomeracji Górnośląskiej, Wyzwania związane z presją mediów: ▪ kształtowanie postaw mieszkańców przez mało wartościowe wzorce medialne,

Źródło opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji

Sformułowane wyzwania wskazują główne punkty ciężkości strategii. Wykorzystano je przede wszystkim dla wyznaczenia struktury celów, szczególnie zaś do określenia zbioru celów operacyjnych.

Pozycja wyzwań w ustalaniu strategii

Podpisany

3. WIZJA ROZWOJU I POZYCJI KULTURY W TYCHACH

Sformułowana w strategii wizja ma charakter scenariusza, którego realizacja jest pożądana przez podmioty z miasta. Wizja zawiera zapisy, które pokazują postulowaną pozycję kultury w Tychach oraz odzwierciedla oczekiwany sposób rozwoju kultury. Wizja została sformułowana przy uwzględnieniu:

Wizja rozwoju jako oś strategii

- sytuacji i potencjałów miasta,
- relacji między miastem a otoczeniem,
- aspiracji mieszkańców,
- możliwości i planów rozwojowych instytucji kultury,
- zapisów zawartych w strategii rozwoju miasta.

Schemat 3. Wizja rozwoju i pozycji kultury w Tychach

Wymiar wizji	**Wizja:** *W perspektywie strategicznej Tychy będą stawały się miastem, w którym:*
oferta kulturalna	▪ oferta kulturalna umożliwia mieszkańcom rozwijanie talentów i aspiracji kulturalnych, ▪ kultura jest bliska mieszkańcom – wychodzi w przestrzenie publiczne, jest obecna w dzielnicach, dociera do różnych grup społecznych, ▪ oryginalne projekty kulturalne podnoszą jakość i poszerzają zakres oferty kulturalnej, przyczyniają się do zaskakiwania odbiorców i ich przyciągania dzięki swojej niekonwencjonalności, ▪ rozwój funkcji kulturalnych wspierany jest przez rozwój usług i biznesów obsługujących odbiorców kultury,
popyt i podaż	▪ występuje wysoki potencjał kadrowy, infrastrukturalny i produktowy instytucji kultury, ▪ instytucje kultury obecne są w lokalnych i regionalnych sieciach relacji, ▪ rośnie zainteresowanie mieszkańców miasta uczestnictwem w kulturze, ▪ dostępna jest edukacja kulturalna wspierająca kształtowanie nawyku uczestnictwa mieszkańców w kulturze,
integracja	▪ instytucje kultury dzielą się swoimi zasobami, podejmują partnerskie projekty, wspólnie tworzą ofertę kulturalną i uzgadniają kalendarz wydarzeń, ▪ instytucje kultury i środowiska twórcze integrują się w celu nawiązywania znaczącej współpracy z podmiotami w otoczeniu, szczególnie w Metropolii Silesia,

wyeksponowanie, wzmocnienie i wykorzystanie atutów kulturowych miasta	▪ kultura ożywia przestrzenie miejskie i rozwija się przy wykorzystaniu specyficznych cech architektoniczno-urbanistycznych miasta, ▪ kultura rozwija się w połączeniu z rekreacją na terenach zielonych oraz z wydarzeniami sportowymi,
relacje kultury z jakością życia	▪ dostępność oferty kulturalnej tworzy ważną składową jakości życia i kształtuje trwałe związki mieszkańców z miastem, ▪ następuje wykorzystywanie kultury w kształtowaniu relacji międzyludzkich i procesach włączenia społecznego,
relacja kultury z rozwojem gospodarczym miasta	▪ oferta kulturalna przyczynia się do przyciągania i zatrzymywania w mieście kapitału kreatywnego istotnego dla rozwoju nowej gospodarki, ▪ kultura wspiera rozwój funkcji gospodarczych komercjalizujących wartości wywodzące się z kultury, ▪ następuje rozwój funkcji gospodarczych w „otoczeniu" kultury – towarzyszących wydarzeniom i instytucjom,
pozycja w otoczeniu	▪ rozwój kultury w mieście odbywa się przy wykorzystaniu popytu na kulturę w otoczeniu, a instytucje i środowiska twórcze uczestniczą w projektach w Metropolii oraz czerpią z potencjału instytucji i środowisk regionu, ▪ kultura buduje pozytywną odmienność miasta na tle poprzemysłowych miast Metropolii oraz stanowi wyróżnik Tychów wśród potencjalnych mieszkańców i inwestorów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji

4. CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

W oparciu o wizję rozwoju i pozycji kultury w mieście Tychy stworzono strukturę celów strategii obejmującą:

- cele strategiczne,
- cele operacyjne.

Cele strategiczne i cele operacyjne

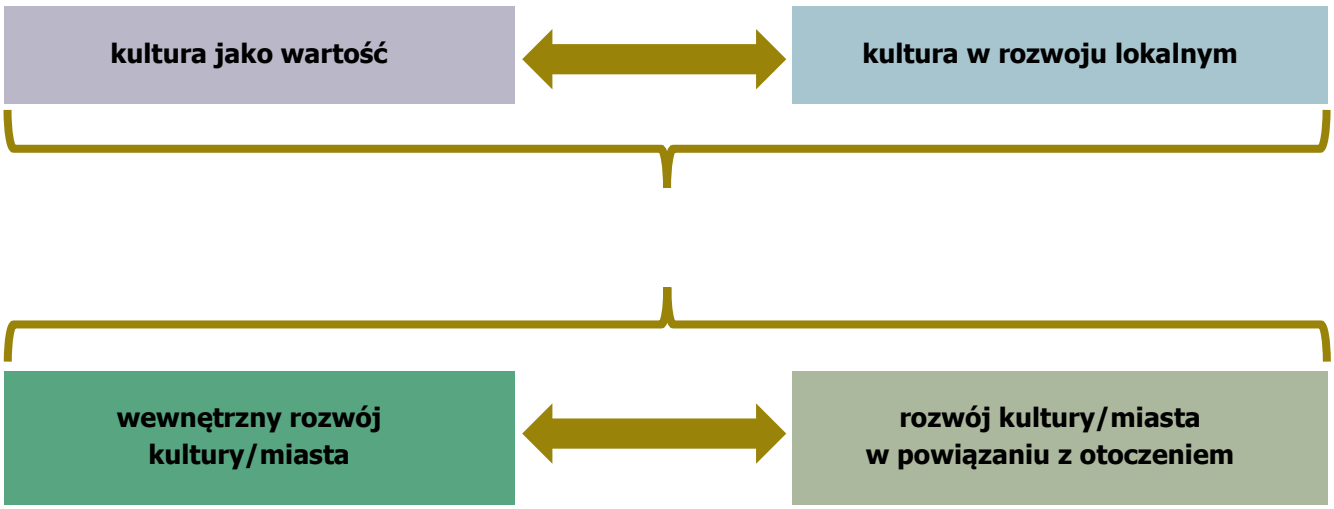
Cele strategiczne odzwierciedlają główne wartości, które powinny zostać osiągnięte w ramach procesu wdrażania strategii. Cele operacyjne stanowią uszczegółowienie celów strategicznych i są ściśle powiązane z wcześniej określonymi wyzwaniami.

Do wyznaczenia struktury celów posłużono się dwoma wymiarami:

- pierwszy wymiar odnosi się do postrzegania roli kultury; z jednej strony kultura jest traktowana jako wartość „sama w sobie", zaś z drugiej strony kultura jest traktowana jako wartość wspierająca rozwój lokalny;
- drugi wymiar to układ wnętrze miasta – otoczenie; w tym przypadku kultura jest z jednej strony ujmowana jako wartość wewnętrzna decydująca o tożsamości miasta i jego wyjątkowości; z drugiej strony, kultura ze względu na swoją cechę otwartości jest postrzegana jako wartość łącząca miasta ze swoim otoczeniem.

Wymiary formułowania celów

Schemat 4. Cele strategiczne rozwoju kultury w Tychach w uwzględnionych relacjach

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych konsultacji

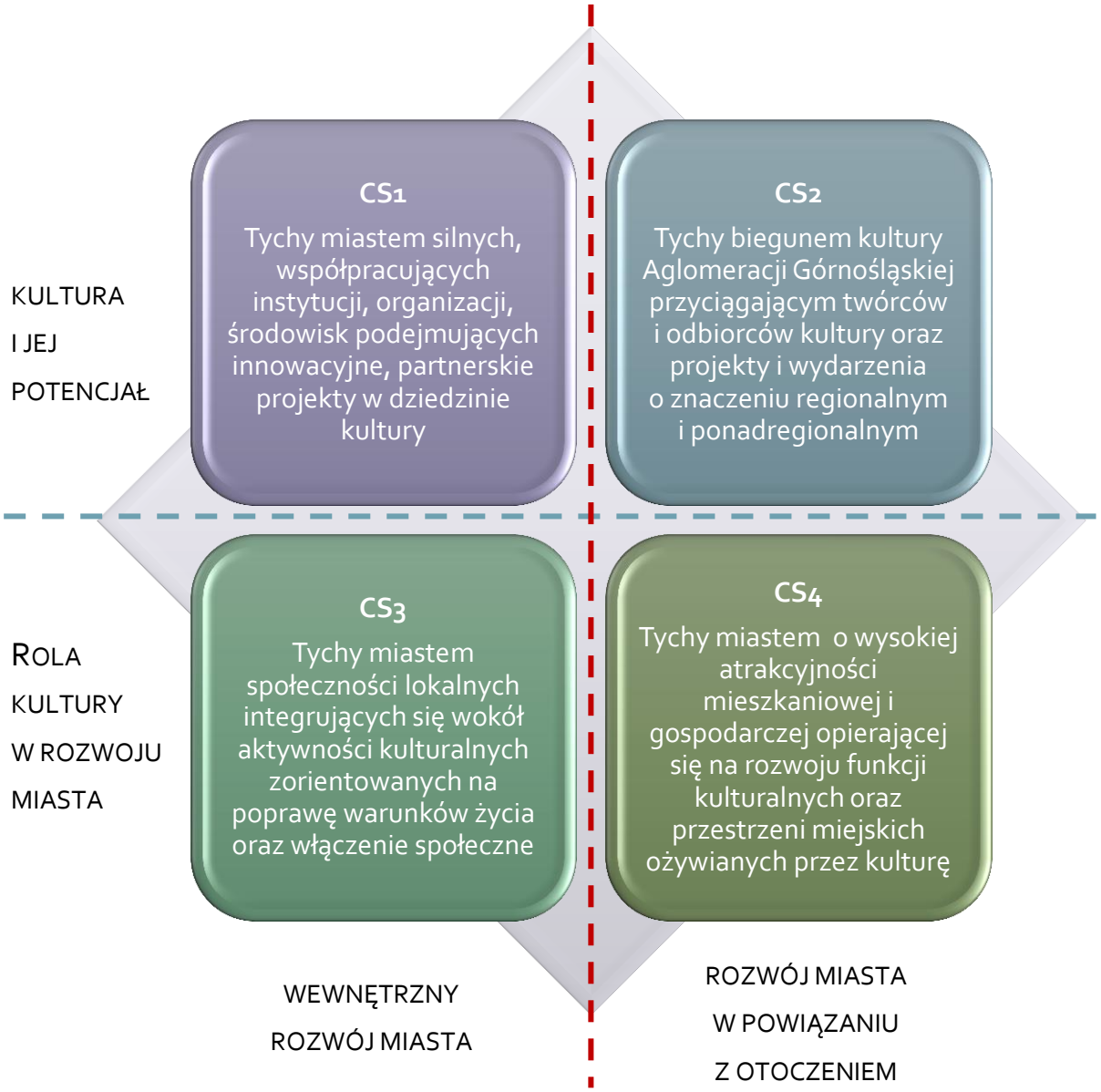
Ustalone wymiary zdecydowały o sformułowaniu czterech celów strategicznych:

- cel 1: zorientowany na budowanie potencjału sektora kultury w ujęciu miejskim, zwłaszcza dzięki współpracy środowisk kulturalnych,
- cel 2: zorientowany na budowanie potencjału sektora kultury dzięki wykorzystaniu położenia Tychów w Metropolii Silesia,
- cel 3: zorientowany na angażowanie kultury w procesy rozwoju lokalnego,

Cele strategiczne

w szczególności w rozwiązywanie problemów społecznych,
- cel 4: zorientowany na wykorzystywanie kultury w budowaniu wizerunku miasta i przyciąganiu do miasta ważnych podmiotów i aktywności.

Schemat 5. Cele strategiczne rozwoju kultury w Tychach w uwzględnionych relacjach

Źródło opracowanie własne na podstawie prac warsztatowych

Dla każdego z celów strategicznych opracowana została karta celu składająca się z:

- wskazania generalnej orientacji celu strategicznego,
- zawartości celu strategicznego wyrażonej w postaci graficznej,
- zbioru celów operacyjnych uszczegóławiających cele strategiczne i powiązanych z kluczowymi wyzwaniami.

Opis celów

Karta celu strategicznego ujmuje w syntetyczny sposób treści, które były uwzględniane w trakcie prac nad strategią.

KARTA CELU STRATEGICZNEGO CS1 *TYCHY MIASTEM SILNYCH, WSPÓŁPRACUJĄCYCH INSTYTUCJI, ORGANIZACJI, ŚRODOWISK PODEJMUJĄCYCH INNOWACYJNE, PARTNERSKIE PROJEKTY W DZIEDZINIE KULTURY*

Orientacja celu: **wzmacnianie potencjału kultury w mieście**

Zawartość celu:

POTENCJAŁY WEWNĘTRZNE

kadry – kwalifikacje, postawy, pomysły, kontakty

zasoby rzeczowe – infrastruktura, zbiory, potencjał finansowy

oferta – specyfika, produkty markowe, produkty pakietowe, linie narracyjne

POTENCJAŁY ZEWNĘTRZNE

przestrzenie kultury / przestrzenie inspirujące rozwój kultury

odbiorcy i ich kapitał kulturowy

powiązania / sieć instytucjonalna

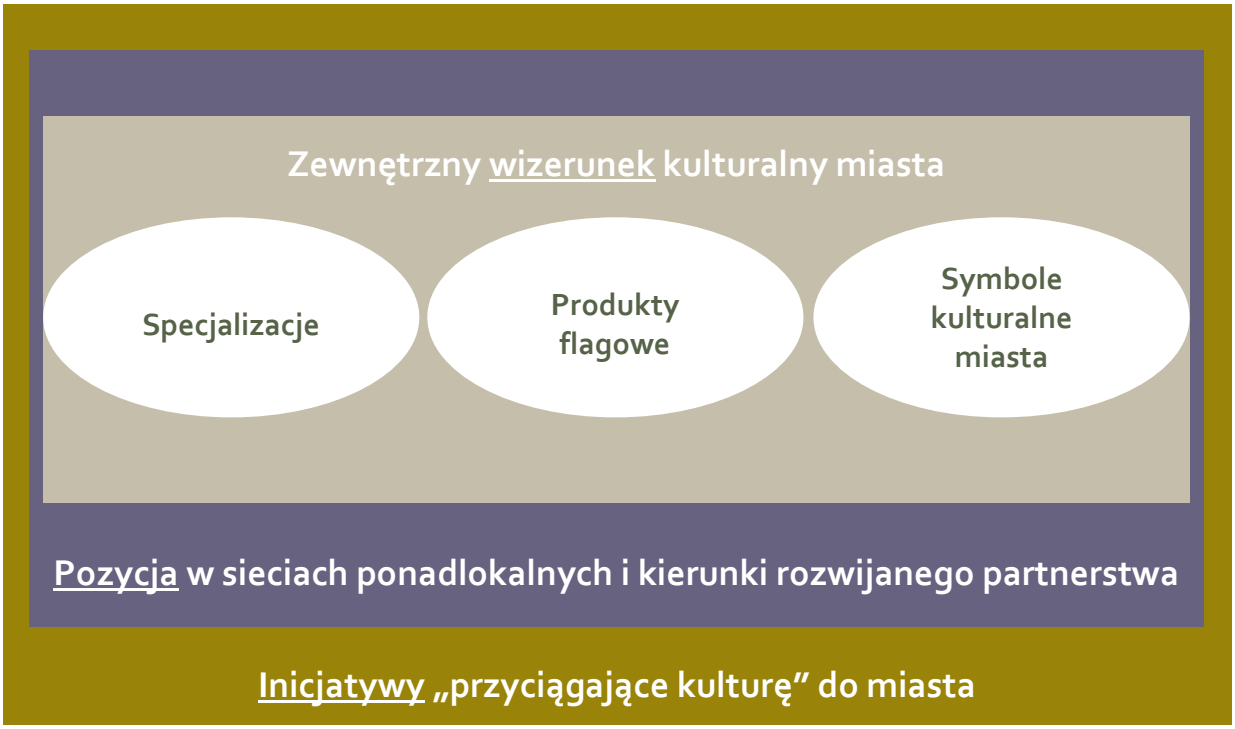
Cele operacyjne:

Wyzwanie		Cel operacyjny
rosnąca konkurencyjność oferty kulturalnej w sąsiednich miastach w Aglomeracji Górnośląskiej	C.I/1.	Wysoki potencjał kadrowy i materialny instytucji kultury umożliwiający kreowanie atrakcyjnej i oryginalnej oferty oraz sprostanie konkurencji ze strony mediów i instytucji w otoczeniu.
wykorzystanie wyjątkowości architektoniczno-urbanistycznych miasta	C.I/2.	Wysoka atrakcyjność przestrzeni publicznych, których potencjał i specyfika są wykorzystywane i wzmacniane przez działalność instytucji kultury i środowisk twórczych
niski poziom kapitału kulturowego w niektórych grupach mieszkańców miasta	C.I/3.	Silny kapitał kulturowy mieszkańców miasta wzmacniany przez ofertę kulturalną umożliwiającą rozwój aspiracji kulturowych mieszkańców.
rozproszenie oferty i doraźna współpraca instytucji kultury w mieście	C.I/4.	Ścisła współpraca tyskich środowisk twórczych oraz instytucji kultury determinująca kreowanie całorocznej, komplementarnej oferty kulturalnej miasta.

KARTA CELU STRATEGICZNEGO CS2 *TYCHY BIEGUNEM KULTURY AGLOMERACJI GÓRNOŚLĄSKIEJ PRZYCIĄGAJĄCYM TWÓRCÓW I ODBIORCÓW KULTURY ORAZ PROJEKTY I WYDARZENIA O ZNACZENIU REGIONALNYM I PONADREGIONALNYM*

Orientacja celu: **pozycja miasta i kultury miasta w otoczeniu**

Zawartość celu:

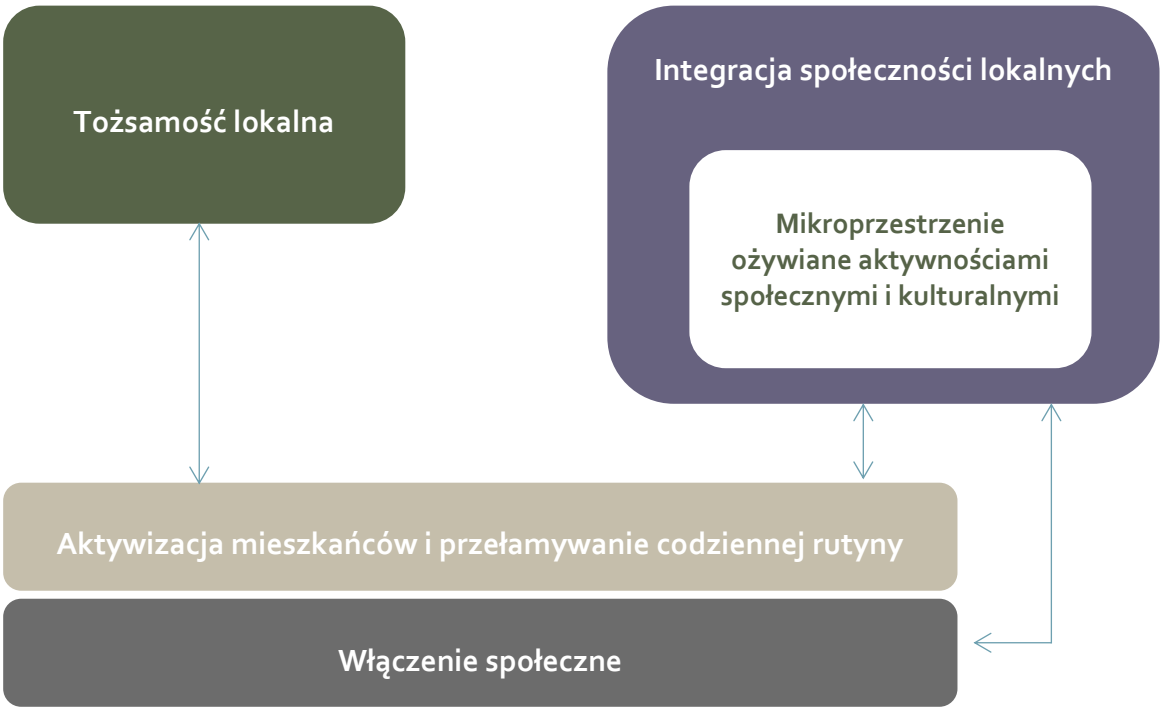
Cele operacyjne:

Wyzwanie		Cel operacyjny
nieukształtowany wizerunek kulturalny miasta w otoczeniu regionalnym i ponadregionalnym	C II/1	Wykreowane specjalizacje i symbole kulturalne miasta opierające się na wykorzystaniu lokalnych i regionalnych zasobów oraz tworzące zewnętrzny wizerunek kulturalny miasta Tychy.
rozwój funkcji kulturalnych wymagający szerokiego otwarcia na współpracę z otoczeniem	C II/2	Silna pozycja tyskich podmiotów kultury w regionalnych i ponadregionalnych sieciach partnerstwa.
rozwój kultury stanowiący połączenie „lokalności" i „globalności"	C II/3	Wysoka atrakcyjność miasta Tychy dla podmiotów kultury w otoczeniu, której skutkiem jest przyciąganie do miasta twórców, instytucji, wydarzeń i projektów kulturalnych.

KARTA CELU STRATEGICZNEGO CS_3 *TYCHY MIASTEM SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH INTEGRUJĄCYCH SIĘ WOKÓŁ AKTYWNOŚCI KULTURALNYCH ZORIENTOWANYCH NA POPRAWĘ WARUNKÓW ŻYCIA ORAZ WŁĄCZENIE SPOŁECZNE*

Orientacja celu: **integracja wspólnoty lokalnej poprzez kulturę**

Zawartość celu:

Cele operacyjne:

Wyzwanie		Cel operacyjny
spadający poziom aktywności społecznej obserwowany w niektórych grupach mieszkańców	C III/1	Rosnąca aktywność kulturalna mieszkańców przyczyniająca się do wzmacniania tożsamości lokalnej, integracji społeczności lokalnych, wzbogacania i uatrakcyjniania miejsca zamieszkania.
występowanie grup zagrożonych problemami społecznymi oraz przenoszenie problemów na kolejne pokolenia	C III/2	Wysokie zaangażowanie lokalnych organizacji pozarządowych i instytucji kultury w działania na rzecz włączenia społecznego grup zagrożonych wykluczeniem.
kształtowanie postaw mieszkańców przez mało wartościowe wzorce medialne	C III/3	Dobrze rozwinięte, utrwalane przez realizację projektów społeczno-kulturalnych partnerstwo mieszkańców, instytucji kultury, szkół, organizacji pozarządowych, parafii na rzecz przełamywania rutyny codziennych zachowań.

KARTA CELU STRATEGICZNEGO CS4 *TYCHY MIASTEM O WYSOKIEJ ATRAKCYJNOŚCI MIESZKANIOWEJ I GOSPODARCZEJ OPIERAJĄCEJ SIĘ NA ROZWOJU FUNKCJI KULTURALNYCH ORAZ PRZESTRZENI MIEJSKICH OŻYWIANYCH PRZEZ KULTURĘ*

Orientacja celu: **kultura jako źródło szans dla mieszkańców oraz czynniki atrakcyjności mieszkaniowej i inwestycyjnej**

Zawartość celu:

SPOŁECZEŃSTWO	GOSPODARKA
styl życia, zagospodarowanie czasu wolnego	przedsiębiorczość w kulturze (bezpośrednim otoczeniu kultury) / kultura dostarczająca wartości dla biznesu
kapitał ludzki i kompetencje cywilizacyjne	
przyjazne, zachęcające do aktywności, intrygujące przestrzenie publiczne	
kreatywne miejsca dla klasy kreatywnej	
wyróżniki przyciągające uwagę:	
mieszkańców	inwestorów

Cele operacyjne:

Wyzwanie		Cel operacyjny
zwiększenie roli kultury w kształtowaniu atrakcyjności mieszkaniowej	C IV/1	Dostępność w mieście oferty kulturalnej umożliwiającej mieszkańcom realizację prorozwojowego, atrakcyjnego stylu życia.
rewitalizacja przestrzeni miejskich i nadanie im „dynamicznego" charakteru	C IV/2	Wysoka pozycja aktywności kulturalnych w ożywianiu przestrzeni miejskich, tworzeniu miejsc kreatywnych oraz kształtowaniu wizerunku dynamicznego miasta.
włączenie kultury w kształtowanie kompetencji mieszkańców	C IV/3	Fundamentalna rola aktywności kulturalnych w podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego w mieście.
dalsza przebudowa struktury gospodarczej miasta i jej wzbogacanie o branże kreatywne i innowacyjne	C IV/4	Silne relacje łączące kulturę i gospodarkę przyczyniające się do innowacyjnego rozwoju podmiotów w obydwu sektorach oraz kreowania nowej gospodarki miasta.
ważąca rola kultury w kształtowaniu funkcji miastotwórczych	C IV/5	Wysoka atrakcyjność Tychów dla nowych mieszkańców i inwestorów osiągana dzięki kulturalnym wyróżnikom miasta.

5. WIĄZKI PROJEKTÓW NA RZECZ REALIZACJI CELÓW

W trakcie prac nad strategią, a szczególnie w wyniku szerokich konsultacji ze środowiskiem kultury w mieście wypracowano zbiór propozycji projektów i działań na rzecz realizacji celów strategicznych i celów operacyjnych. Poniżej zaprezentowano projekty pogrupowane w wiązki, które opisano w następujący sposób:

- nazwa wiązki projektów,
- opis istoty projektów składających się na wiązkę,
- cele operacyjne osiągane dzięki realizacji wiązki,
- typy projektów składające się na wiązkę,
- partnerzy biorący udział w realizacji projektów składających się na wiązkę,
- wskaźniki, które mogą być wykorzystane dla monitorowania stopnia realizacji projektów składających się na wiązkę; w nawiasach zaznaczono pożądany trend danego wskaźnika: ↗ - wzrost, ↘ - spadek, = utrzymanie poziomu.

Wśród sformułowanych projektów znalazły się projekty o charakterze:

- produktowym/ofertowym,
- organizacyjnym,
- potencjałowym.

Istota przedsięwzięć

Stworzono następujące wiązki projektów:

Wiązka projektów 1. TYSKA SIŁA TWÓRCZA.
Wiązka projektów 2. TYSKIE KONSORCJUM KULTURALNE.
Wiązka projektów 3. TYSKIE ŚCIEŻKI DO KULTURY.
Wiązka projektów 4. INTERDYSCYPLINARNE TYCHY.
Wiązka projektów 5. KULTURA REKREACJI.
Wiązka projektów 6. TYSKIE LABORATORIUM PROJEKTOWANIA PRZESTRZENI MIEJSKICH.
Wiązka projektów 7. TYCHY PLANETA – TYCHY SATELITA.
Wiązka projektów 8. KULTURALNA WSPÓLNOTA.
Wiązka projektów 9. TYSKI SEKTOR KREATYWNY.

Informacje na temat przedsięwzięć zaprezentowano na kolejnych stronach strategii w formie kart wiązek projektów.

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 1: *TYSKA SIŁA TWÓRCZA*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**TYSKA SIŁA TWÓRCZA**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ wzmocnienie potencjału kadrowego, kompetencyjnego, infrastrukturalnego, finansowego instytucji kultury, ▪ stabilizacja rdzenia kadrowego instytucji kultury w wymiarze twórczym i menedżerskim, ▪ podnoszenie zdolności tyskich instytucji kultury oraz środowisk twórczych do tworzenia interesującej oferty, kreowania wyróżniających projektów, docierania do różnych grup odbiorców, ▪ usuwanie barier w realizacji wartościowych pomysłów kulturalnych, ▪ pozyskiwanie wsparcia różnych podmiotów dla realizacji projektów kulturalnych, ▪ tworzenie nowych przestrzeni dla kultury, w obiektach i plenerach, ▪ wzrost znaczenia sektora prywatnego w dziedzinie kultury w mieście, ▪ ścisłe powiązanie z wiązką projektów 2 – wzmacnianie potencjału podmiotów kultury dzięki komplementarnemu uzupełnianiu posiadanych potencjałów,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	▪ C.I/1. Wysoki potencjał kadrowy i materialny instytucji kultury umożliwiający kreowanie atrakcyjnej i oryginalnej oferty oraz sprostanie konkurencji ze strony mediów i instytucji w otoczeniu. ▪ C.I/2. Wysoka atrakcyjność przestrzeni publicznych, których potencjał i specyfika są wykorzystywane i wzmacniane przez działalność instytucji kultury i środowisk twórczych. ▪ C.IV/1. Dostępność w mieście oferty kulturalnej umożliwiającej mieszkańcom realizację prorozwojowego, atrakcyjnego stylu życia.
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ podnoszenie kwalifikacji osób pracujących w instytucjach kultury w zakresie zarządzania instytucjami, tworzenia oferty, plasowania oferty na rynku, promocji instytucji, pozyskiwania finansów – szkolenia, warsztaty, wymiana doświadczeń, pozyskiwanie nowych wartościowych osób do instytucji, ▪ wspieranie projektów polegających na przygotowywaniu nowych miejsc dla realizacji funkcji kulturalnych, ▪ szkolenia dla kadr instytucji kultury w zakresie kreatywnego wykorzystywania przestrzeni kulturowej miasta, ▪ realizacja projektów kulturalnych przyciągających do miasta twórców z ich pomysłami, ▪ promowanie wolontariatu w sferze kultury, w tym wolontariatu łączącego odbiorcę z ofertą instytucji, ▪ wsparcie dla tworzenia miejsc kultury i oferty kulturalnej przez podmioty prywatne, ▪ wsparcie dla organizacji pozarządowych, grup mieszkańców w zakresie podejmowania działalności kulturalnych, ▪ tworzenie strategii rozwoju instytucji kultury w mieście uwzględniających zapisy strategii rozwoju kultury w Tychach, ▪ konkursy i przeglądy umożliwiające wyławianie talentów artystycznych, które w perspektywie mogą zasilić środowisko twórcze miasta, ▪ stypendia dla młodych mieszkańców rozwijających swoje talenty artystyczne,

Podpisany

	▪ wydarzenia kulturalne promujące talenty artystyczne w środowisku lokalnym,
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny, ▪ instytucje kultury, ▪ środowiska twórcze, ▪ podmioty prywatne, ▪ organizacje pozarządowe,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba pracowników instytucji kultury (↗ / =), ▪ liczba wolontariuszy działających w sektorze kultury (↗), ▪ liczba miejsc, w których realizowane są przez instytucje kultury w Tychach projekty kulturalne (↗), ▪ powierzchnia obiektów kultury w dyspozycji instytucji kultury (↗), ▪ wielkość środków pozyskiwanych z różnych źródeł przez instytucje kultury (↗), ▪ liczba projektów zrealizowanych z udziałem dofinansowania ze źródeł pozamiejskich (↗), ▪ liczba podmiotów prywatnych działających realnie w sferze kultury, w tym w połączeniu kultury z inną działalnością biznesową (↗), ▪ liczba organizacji pozarządowych działających realnie w sferze kultury (↗), ▪ liczba nagród zdobywanych na konkursach dla utalentowanej młodzieży – na poziomie ponadlokalnym (↗),

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 2: *TYSKIE KONSORCJUM KULTURALNE*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**TYSKIE KONSORCJUM KULTURALNE**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ zintegrowanie podmiotów działających w Tychach w obszarze kultury, intensyfikacja współpracy programowej, instytucjonalnej, kadrowej, kompetencyjnej, ▪ ściślejsze powiązanie podmiotów kultury z podmiotami z innych sektorów: sektorem pozarządowym, biznesowym, podmiotami edukacji, sportu i rekreacji, organizacjami religijnymi, ▪ ścisłe powiązanie z wiązką projektów 1 – wykorzystanie integracji do podnoszenia potencjału działania instytucji kultury i środowisk twórczych, uzupełniania brakujących potencjałów, ▪ ścisłe powiązanie z wiązką projektów 8 – wykorzystanie współpracy międzysektorowej dla wzbogacania społeczności lokalnych oraz podnoszenia poczucia tożsamości lokalnej, ▪ ścisłe powiązanie z wiązką projektów 7 – wykorzystanie integracji podmiotów kultury w Tychach na rzecz szerszej obecności w powiązaniach z podmiotami kultury w otoczeniu,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	▪ C.I/1. Wysoki potencjał kadrowy i materialny instytucji kultury umożliwiający kreowanie atrakcyjnej i oryginalnej oferty oraz sprostanie konkurencji ze strony mediów i instytucji w otoczeniu. ▪ C.I/4. Ścisła współpraca tyskich środowisk twórczych oraz instytucji kultury determinująca kreowanie całorocznej, komplementarnej oferty kulturalnej

	miasta. ▪ C.IV/4. Silne relacje łączące kulturę i gospodarkę przyczyniające się do innowacyjnego rozwoju podmiotów w obydwu sektorach oraz kreowania nowej gospodarki miasta.
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ podejmowanie przez instytucje kultury w mieście wspólnych projektów, ▪ organizowanie wydarzeń łączących różne dziedziny sztuki, ▪ inicjowanie i realizacja kulturalnych projektów międzysektorowych, ▪ tworzenie zintegrowanego kalendarza imprez – usuwanie potencjalnej konkurencji między wydarzeniami, tworzenie oferty całorocznej, łatwiejsze promowanie oferty kultury w mieście, ▪ stworzenie – przy wykorzystaniu dotychczasowych doświadczeń – wielofunkcyjnego portalu tyskiej kultury: zintegrowana oferta dla odbiorców, komunikacja między instytucjami kultury, oferty współpracy dla innych instytucji kultury, promocja tyskiej kultury, ▪ rozszerzanie wydarzeń realizowanych przez główne instytucje kultury o mniejsze wydarzenia podejmowane przez podmioty o mniejszym potencjale (wykorzystywanie marki wiodących instytucji), ▪ cykliczne spotkania menedżerów kultury umożliwiające wymianę doświadczeń oraz ustalenie działań integracyjnych i programowych,
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny; Wydział Promocji i Współpracy z Zagranicą – podmiot koordynujący, ▪ instytucje kultury, ▪ środowiska twórcze, ▪ instytucje edukacyjne, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ parafie i organizacje religijne,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba wspólnych wydarzeń organizowanych w Tychach przez instytucje kultury oraz w partnerstwie z innymi sektorami – liczba wydarzeń we wspólnym kalendarzu (↗), ▪ liczba uczestników wydarzeń (↗), ▪ liczba odwiedzin portalu tyskiej kultury (↗), ▪ wielkość środków pozyskiwanych przez instytucje kultury z różnych źródeł na realizację projektów partnerskich (↗), ▪ liczba podejmowanych projektów partnerskich (↗),

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 3: *TYSKIE ŚCIEŻKI DO KULTURY*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**TYSKIE ŚCIEŻKI DO KULTURY**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ dotarcie z ofertą kulturalną miasta do możliwe dużej liczby mieszkańców z uwzględnieniem różnych grup odbiorców, ▪ ukształtowanie popytu na uczestnictwo w kulturze, nawyku uczestnictwa w kulturze, wybierania wartościowych, aktywnych sposobów spędzania czasu wolnego, ▪ wzmocnienie kompetencji kulturowych umożliwiających uczestnictwo w kulturze, świadomy wybór oferty,

	▪ zbliżanie kultury do codziennego życia mieszkańców,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	▪ C.I/3. Silny kapitał kulturowy mieszkańców miasta wzmacniany przez ofertę kulturalną umożliwiającą rozwój aspiracji kulturowych mieszkańców. ▪ C.III/1. Rosnąca aktywność kulturalna mieszkańców przyczyniająca się do wzmacniania tożsamości lokalnej, integracji społeczności lokalnych, wzbogacania i uatrakcyjniania miejsca zamieszkania. ▪ C.IV/1. Dostępność w mieście oferty kulturalnej umożliwiającej mieszkańcom realizację prorozwojowego, atrakcyjnego stylu życia. ▪ C.IV/3. Fundamentalna rola aktywności kulturalnych w podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego w mieście.
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ projekty edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży realizowane w partnerstwie instytucji kultury i podmiotów edukacyjnych oraz organizacji pozarządowych, ▪ projekty edukacyjne adresowane do osób starszych ułatwiające dostęp do kultury i poszerzające zainteresowania, ▪ włączanie w wydarzenia kulturalne realizowane w mieście modułu edukacyjnego, ▪ wzbogacanie wydarzeń realizowanych w mieście o eventy adresowane do różnych grup odbiorców – przyciągnięcie uwagi innych niż dotychczasowe segmentów rynku, ▪ organizacja imprez w przestrzeniach osiedlowych, ▪ projekty adresowane do biznesu oraz tzw. klasy średniej – edukacja w zakresie tworzenia kolekcji prywatnych, realizacji sponsoringu i mecenatu, ▪ usuwanie barier utrudniających dostęp do kultury różnym grupom odbiorców, w szczególności barier komunikacyjnych i ekonomicznych – uzupełnianie połączeń transportowych ułatwiających dostęp do instytucji kultury i wydarzeń, preferencje finansowe dla rodzin, młodzieży i osób starszych w dostępie do kultury,
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny, ▪ instytucje kultury, ▪ środowiska twórcze, ▪ instytucje edukacyjne, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ parafie i organizacje religijne,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba projektów edukacyjnych, w tym z udziałem podmiotów z różnych sektorów (↗), ▪ liczba uczestników projektów edukacyjnych (↗), ▪ liczba wydarzeń realizowanych w przestrzeniach publicznych, w tym osiedlowych i handlowych (↗), ▪ wielkość środków pozyskiwanych przez instytucje kultury z różnych źródeł na realizację projektów edukacyjnych (↗), ▪ liczba uczestników wydarzeń kulturalnych w mieście (↗),

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 4: *INTERDYSCYPLINARNE TYCHY*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**INTERDYSCYPLINARNE TYCHY**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ wykorzystanie różnych dziedzin kultury rozwijających się w mieście dla realizacji dużych wydarzeń, ▪ wykorzystanie przestrzeni miejskich dla realizacji wydarzeń łączących różne dziedziny kultury, ▪ wykorzystanie doświadczeń w realizacji dużych wydarzeń typu Sound & Light Festival,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	▪ C.I/2. Wysoka atrakcyjność przestrzeni publicznych, których potencjał i specyfika są wykorzystywane i wzmacniane przez działalność instytucji kultury i środowisk twórczych. ▪ C.II/1. Wykreowane specjalizacje i symbole kulturalne miasta opierające się na wykorzystaniu lokalnych i regionalnych zasobów oraz tworzące zewnętrzny wizerunek kulturalny miasta Tychy. ▪ C.IV/2. Wysoka pozycja aktywności kulturalnych w ożywianiu przestrzeni miejskich, tworzeniu miejsc kreatywnych oraz kształtowaniu wizerunku dynamicznego miasta. ▪ C.IV/5. Wysoka atrakcyjność Tychów dla nowych mieszkańców i inwestorów osiągana dzięki kulturalnym wyróżnikom miasta
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ projekty typu slide show / mapping na budynkach, seanse filmowe w przestrzeniach miejskich ▪ sztuki wizualne oraz teatr w przestrzeniach miejskich, w tym m. in. street art, rzeźba, instalacje; plenery z zakresu sztuk wizualnych (malarstwo, rzeźba, fotografia), ▪ łączenie plenerowych wydarzeń masowych z wydarzeniami kultury, np. wydarzenia społeczne, edukacyjne, festiwale gastronomiczne itp., ▪ tworzenie plenerowych galerii sztuki (stałych lub czasowych) oraz plenerowych pracowni sztuki i rzemiosła artystycznego, ▪ kulturalny Hyde Park – przestrzeń wolnej kultury,
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny, ▪ spółdzielnie mieszkaniowe, ▪ instytucje kultury, ▪ środowiska twórcze, ▪ dysponenci obiektów postindustrialnych, w tym Browar Obywatelski, ▪ parafie z należącymi do nich obiektami sakralnymi, ▪ firmy zajmujące się pokazami plenerowymi ▪ podmioty gospodarcze,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba wydarzeń „multimedialnych" (łączących różne dziedziny sztuki) organizowanych w mieście(↗), ▪ liczba uczestników wydarzeń (↗), ▪ liczba artystów uczestniczących w plenerach (↗), ▪ wielkość środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych na realizację wydarzeń (↗).

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 5: *KULTURA REKREACJI*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**KULTURA REKREACJI**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ połączenie wydarzeń kulturalnych z innymi sposobami spędzania czasu wolnego, ▪ wykorzystanie miejsc i obiektów rekreacyjnych i sportowych dla realizacji funkcji kulturalnych, ▪ zainteresowanie osób korzystających z oferty rekreacyjnej lub sportowej ofertą kulturalną miasta, ▪ nadawanie ofercie kulturalnej miasta cech specyficznych,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	▪ C.I./2. Wysoka atrakcyjność przestrzeni publicznych, których potencjał i specyfika są wykorzystywane i wzmacniane przez działalność instytucji kultury i środowisk twórczych. ▪ C.II/1. Wykreowane specjalizacje i symbole kulturalne miasta opierające się na wykorzystaniu lokalnych i regionalnych zasobów oraz tworzące zewnętrzny wizerunek kulturalny miasta Tychy. ▪ C.IV/1. Dostępność w mieście oferty kulturalnej umożliwiającej mieszkańcom realizację prorozwojowego, atrakcyjnego stylu życia. ▪ C.IV/2. Wysoka pozycja aktywności kulturalnych w ożywianiu przestrzeni miejskich, tworzeniu miejsc kreatywnych oraz kształtowaniu wizerunku dynamicznego miasta.
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ wydarzenia kulturalne realizowane nad jeziorem Paprocańskim – w szczególności koncerty, ▪ kulturalna rewitalizacja parków miejskich – poprawa wyposażenia infrastrukturalnego parków i realizacja wydarzeń kulturalnych, ▪ plenery fotograficzne i malarskie w zielonych przestrzeniach miasta, ▪ promowanie oferty kulturalnej podczas wydarzeń sportowych i rekreacyjnych, ▪ transmisje / retransmisje wydarzeń z tyskich instytucji kultury realizowane w przestrzeniach rekreacji,
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny, ▪ instytucje kultury, ▪ środowiska twórcze, ▪ kluby sportowe, ▪ podmioty gospodarcze tworzące ofertę rekreacyjną i gastronomiczną,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba wydarzeń w zielonych przestrzeniach miastach (↗), ▪ liczba uczestników wydarzeń (↗), ▪ wielkość wyremontowanej, zmodernizowanej, nowej infrastruktury na terenach zielonych umożliwiającej organizację wydarzeń kulturalnych (↗), ▪ wielkość środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych na realizację wydarzeń (↗).

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 6: *TYSKIE LABORATORIUM PROJEKTOWANIA PRZESTRZENI MIEJSKICH*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**TYSKIE LABORATORIUM PROJEKTOWANIA PRZESTRZENI MIEJSKICH**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ wykorzystanie wyjątkowości urbanistyczno-architektonicznej miasta, w szczególności architektury socrealizmu, modernizmu oraz postmodernizmu, ▪ wykreowanie specjalizacji miasta jako regionalnego ośrodka koncentrującego środowiska architektów, urbanistów, projektantów, ▪ połączenie funkcji kulturalnych z funkcjami naukowymi i edukacyjnymi o znaczeniu ponadlokalnym, ▪ stworzenie podstaw dla współpracy różnych sektorów zaangażowanych w projektowanie miast, w szczególności środowisk w regionie związanych z uczelniami, pracowniami, firmami, ▪ ścisłe powiązanie z wiązką projektów 8 – włączanie mieszkańców w proces poprawy jakości przestrzeni miejskiej, ▪ ścisłe powiązanie z wiązką projektów 9 – kreowanie w oparciu o przestrzeń firm lokalnych działających w branżach związanych z projektowaniem i urządzaniem miast,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	▪ C.I/2. Wysoka atrakcyjność przestrzeni publicznych, których potencjał i specyfika są wykorzystywane i wzmacniane przez działalność instytucji kultury i środowisk twórczych ▪ C.I/4. Ścisła współpraca tyskich środowisk twórczych oraz instytucji kultury determinująca kreowanie całorocznej, komplementarnej oferty kulturalnej miasta. ▪ C.II/1. Wykreowane specjalizacje i symbole kulturalne miasta opierające się na wykorzystaniu lokalnych i regionalnych zasobów oraz tworzące zewnętrzny wizerunek kulturalny miasta Tychy. ▪ C.IV/2. Wysoka pozycja aktywności kulturalnych w ożywianiu przestrzeni miejskich, tworzeniu miejsc kreatywnych oraz kształtowaniu wizerunku dynamicznego miasta. ▪ C.IV/5. Wysoka atrakcyjność Tychów dla nowych mieszkańców i inwestorów osiągana dzięki kulturalnym wyróżnikom miasta.
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ szlaki promujące dziedzictwo urbanistyczno-architektoniczne miasta ▪ stałe i cykliczne wystawy i warsztaty na temat projektowania miast, ▪ cykliczne konferencje i seminaria na temat projektowania miast realizowane wraz z wydarzeniami kulturalnymi, ▪ stworzenie miejsc spotkań koncentrujących regionalne środowiska związane z projektowaniem miast, ▪ działania promujące miejski design podejmowane w partnerstwie: instytucji kultury, uczelni, projektantów, architektów, urbanistów, lokalnego i regionalnego biznesu tworzącego przedmioty i urządzenia miejskie oraz kreującego technologie, ▪ warsztaty i konkursy na temat projektowania miast organizowane we współpracy z innymi miastami metropolii i jednostkami naukowymi we współpracy edukacja mieszkańców w zakresie możliwości udziału w projektowaniu i kształtowaniu przestrzeni, w tym mikroprzestrzeni osiedlowych i podwórek,

	▪ promowanie wartości przestrzeni miejskiej przez działalność muzealną, ▪ wsparcie organizacji targów projektowania miejskiego.
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny, ▪ spółdzielnie mieszkaniowe, ▪ instytucje kultury, ▪ środowiska twórcze, ▪ instytucje naukowe, ▪ firmy związane z projektowaniem i urządzaniem miast, ▪ firmy łączące projektowanie miast z technologiami ekologicznymi, ▪ organizacje pozarządowe,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba wydarzeń dotyczących projektowania miast (↗), ▪ liczba uczestników wydarzeń (↗), ▪ liczba obiektów objętych różnymi formami ochrony konserwatorskiej (↗), ▪ liczba obiektów na szlakach architektonicznych w mieście (↗), ▪ wielkość środków pozyskanych ze źródeł zewnętrznych na realizację wydarzeń związanych z projektowaniem miast (↗), ▪ liczba podmiotów gospodarczych działających w mieście w branżach związanych z projektowaniem i urządzaniem miast (↗).

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 7: *TYCHY – KULTURALNA PLANETA / KULTURALNY SATELITA*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**TYCHY – KULTURALNA PLANETA / KULTURALNY SATELITA**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ dążenie do pełnienia przez Tychy wiodącej roli w Metropolii Silesia w zakresie wyspecjalizowanej oferty kulturalnej, wzmacnianie „siły grawitacyjnej" Tychów wobec środowisk kultury, ▪ wykorzystanie tyskich marek kulturalnych, np. AUKSO, Śląska Jesień Gitarowa, Ryszard Riedel, Stanisław Niemczyk i in. ▪ wykorzystanie położenia w Metropolii Silesia do rozwoju własnej, komplementarnej oferty kulturalnej tworzonej w nawiązaniu do oferty wiodących instytucji metropolitalnych oraz dużych wydarzeń kulturalnych, gospodarczych i naukowych,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	▪ C.I/1. Wysoki potencjał kadrowy i materialny instytucji kultury umożliwiający kreowanie atrakcyjnej i oryginalnej oferty oraz sprostanie konkurencji ze strony mediów i instytucji w otoczeniu. ▪ C.II/1. Wykreowane specjalizacje i symbole kulturalne miasta opierające się na wykorzystaniu lokalnych i regionalnych zasobów oraz tworzące zewnętrzny wizerunek kulturalny miasta Tychy. ▪ C.II/2. Silna pozycja tyskich podmiotów kultury w regionalnych i ponadregionalnych sieciach partnerstwa. ▪ C.II/3. Wysoka atrakcyjność miasta Tychy dla podmiotów kultury w otoczeniu, której skutkiem jest przyciąganie do miasta twórców, instytucji, wydarzeń i projektów kulturalnych.
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ organizacja w Tychach wydarzeń kulturalnych towarzyszących wielkim wydarzeniom w Metropolii Silesia i w regionie (oferta typu

	outsourcingowego – w tym komercyjna – dla organizatorów wielkich wydarzeń), ▪ flagowe projekty kulturalne realizowane w Tychach z udziałem wiodących podmiotów kultury w Metropolii Silesia i w regionie, w szczególności wydarzenia muzyczne wykorzystujące renomę AUKSO, wydarzenia blues-rockowe wykorzystujące osobę R. Riedla, multimedialne wydarzenia w przestrzeni miasta (wiązka projektów 4), ▪ oferta tyskich instytucji kultury realizowana w miastach Metropolii Silesia w ramach wielkich wydarzeń kulturalnych, gospodarczych, społecznych, naukowych i innych, ▪ tyskie szlaki kulturalne integrowane ze szlakami regionalnymi, ▪ sprzedaż wydarzeń tyskich w pakiecie z ofertą instytucji w Metropolii Silesia (porozumienia z wiodącymi instytucjami, karnety zapewniające preferencyjny dostęp do tyskiej oferty kulturalnej),
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny, ▪ instytucje kultury z miasta, Metropolii i regionu, ▪ środowiska twórcze z miasta, Metropolii i regionu, ▪ podmioty gospodarcze działające w sektorze kultury, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ samorząd gospodarczy organizujący duże wydarzenia biznesowe, ▪ uczelnie organizujące duże wydarzenia naukowe,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba wydarzeń realizowanych w relacjach z partnerami w Metropolii i regionie (↗), ▪ liczba wydarzeń zrealizowanych przez tyskie instytucje kultury w miastach Metropolii Silesia (↗), ▪ liczba uczestników flagowych wydarzeń w mieście (↗).

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 8: *KULTURALNA WSPÓLNOTA*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**KULTURALNA WSPÓLNOTA**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ włączenie kultury w proces rozwoju społecznego i rozwiązywania problemów społecznych w Tychach, ▪ wykorzystanie kultury do integracji społeczności lokalnych, ▪ podnoszenie kompetencji społecznych mieszkańców dzięki uczestnictwu w kulturze, ▪ aktywizacja mieszkańców dzięki kulturze, ▪ rozwój sektora pozarządowego działającego w sferze kultury, ▪ projekty towarzyszące wdrażanym przez miasto procesom rewitalizacyjnym i wynikające z realizacji założeń budżetu partycypacyjnego,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	C III/1 Rosnąca aktywność kulturalna mieszkańców przyczyniająca się do wzmacniania tożsamości lokalnej, integracji społeczności lokalnych, wzbogacania i uatrakcyjniania miejsca zamieszkania. C III/2 Wysokie zaangażowanie lokalnych organizacji pozarządowych

	i instytucji kultury w działania na rzecz włączenia społecznego grup zagrożonych wykluczeniem. C III/3 Dobrze rozwinięte, utrwalane przez realizację projektów społeczno-kulturalnych partnerstwo mieszkańców, instytucji kultury, szkół, organizacji pozarządowych, parafii na rzecz przełamywania rutyny codziennych zachowań. C IV/3 Fundamentalna rola aktywności kulturalnych w podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego w mieście.
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ warsztaty dla mieszkańców na temat wartości lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz możliwości włączenia się w jego pielęgnację i wykorzystywanie, ▪ warsztaty i konkursy dla mieszkańców dotyczące kształtowania osiedlowych przestrzeni i podwórek, ▪ realizacja wydarzeń kulturalnych ożywiających obszary problemowe bądź marginalizowane (w nawiązaniu do Lokalnego Programu rewitalizacji), ▪ realizacja wydarzeń kulturalnych integrujących mieszkańców – integracja międzypokoleniowa, integracja osób z niepełnosprawnościami, integracja osób dotkniętych problemem bezrobocia lub ubóstwa, ▪ mentoring instytucji kultury realizowany na rzecz organizacji pozarządowych realizujących swoją działalność w sektorze kultury, ▪ tworzenie osiedlowych miejsc aktywności kulturalnej – miejsca dla rozwijania zainteresowań i talentów mieszkańców, ▪ realizacja przez instytucje kultury i organizacje pozarządowe mikrowydarzeń tworzących więzi międzyludzkie na osiedlach oraz odbudowujących tradycyjne towarzyskie formy spędzania czasu (spotkania przy kawie z interesującymi osobami, wspólne oglądanie filmów lub spektakli, kluby dyskusyjne, gry towarzyskie, wieczorki itp.),
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny, ▪ instytucje kultury, ▪ środowiska twórcze, ▪ spółdzielnie mieszkaniowe, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ parafie,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba wydarzeń społeczno-kulturalnych (↗), ▪ liczba uczestników wydarzeń (↗), ▪ powierzchnia przestrzeni odnowionych przez mieszkańców (↗), ▪ liczba organizacji pozarządowych realnie współpracująca z instytucjami kultury w ramach projektów (↗).

KARTA WIĄZKI PROJEKTÓW 9: *TYSKI SEKTOR KREATYWNY*

NAZWA WIĄZKI PROJEKTÓW	**TYSKI SEKTOR KREATYWNY**
OPIS ISTOTY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA	▪ łączenie działalności kulturalnej z przedsiębiorczością, ▪ wykorzystywanie kultury jako czynnika aktywizacji gospodarczej,

WIĄZKĘ	▪ wykorzystanie kultury jako czynnika atrakcyjności inwestycyjnej i mieszkaniowej, ▪ tworzenie struktur trwale łączących podmioty sektora kultury i sektora biznesu, ▪ wykorzystanie kultury w budowaniu unikatowego wizerunku Tychów,
CELE OPERACYJNE OSIĄGANE DZIĘKI REALIZACJI WIĄZKI	C IV/1 Dostępność w mieście oferty kulturalnej umożliwiającej mieszkańcom realizację prorozwojowego, atrakcyjnego stylu życia. C IV/2 Wysoka pozycja aktywności kulturalnych w ożywianiu przestrzeni miejskich, tworzeniu miejsc kreatywnych oraz kształtowaniu wizerunku dynamicznego miasta. C IV/3 Fundamentalna rola aktywności kulturalnych w podnoszeniu jakości kapitału ludzkiego w mieście. C IV/4 Silne relacje łączące kulturę i gospodarkę przyczyniające się do innowacyjnego rozwoju podmiotów w obydwu sektorach oraz kreowania nowej gospodarki miasta. C IV/5 Wysoka atrakcyjność Tychów dla nowych mieszkańców i inwestorów osiągana dzięki kulturalnym wyróżnikom miasta.
TYPY PROJEKTÓW SKŁADAJĄCE SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ wsparcie edukacyjne i doradcze dla tyskich firm w zakresie wykorzystywania wartości kulturalnych w biznesie (przemysły kreatywne, wykorzystywanie kultury do kształtowania kultury organizacyjnej, tworzenia systemu motywacji, kapitału relacyjnego i kapitału wiedzy firmy), ▪ doradztwo dla młodych przedsiębiorców w zakresie tworzenia firm kreatywnych, ▪ projekty edukacyjne dla twórców: artysta na rynku sztuki, artysta w relacjach z biznesem, ▪ wydarzenia integrujące kulturę i biznes, ▪ stworzenie wspólnej oferty tyskich instytucji kultury dla biznesu, ▪ stworzenie instytucji promującej firmy start-up w branżach przemysłów kreatywnych, ▪ stworzenie tyskiego klastra kreatywności w zakresie projektowania miast (w nawiązaniu do wiązki projektów 6), ▪ tworzenie centrów kreatywnych – miejsc spotkań o wysokiej różnorodności i znaczeniu ponadlokalnym (wykorzystanie potencjału i kontaktów instytucji kultury, samorządu gospodarczego, KSSE), ▪ promocja Tychów jako miasta biznesu i kultury,
PARTNERZY BIORĄCY UDZIAŁ W REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ samorząd lokalny, ▪ instytucje kultury, ▪ środowiska twórcze, ▪ samorząd gospodarczy, ▪ firmy lokalne, ▪ KSSE, ▪ instytucje edukacyjne, ▪ podmioty otoczenia biznesu,
WSKAŹNIKI, KTÓRE MOGĄ BYĆ WYKORZYSTANE DLA MONITOROWANIA STOPNIA	▪ liczba podmiotów gospodarczych działających w przemysłach kreatywnych (↗), ▪ liczba firm typu start-up w przemysłach kreatywnych,

REALIZACJI PROJEKTÓW SKŁADAJĄCYCH SIĘ NA WIĄZKĘ	▪ liczba podmiotów korzystających ze wsparcia edukacyjnego i doradczego w ramach projektów realizowanych w wiązce (↗), ▪ powierzchnie przygotowane na potrzeby kreatywnych start-upów (↗), ▪ liczba inwestorów podejmujących działalność w Tychach (↗), ▪ liczba mieszkańców miasta (↗), ▪ udział w strukturze wiekowej mieszkańców w rocznikach produkcyjnych i przedprodukcyjnych (= / ↗)

6. SYSTEM WDRAŻANIA I MONITOROWANIA STRATEGII

System wdrażania strategii został oparty na założeniach i regułach analogicznych do tych, które wyznaczały prace nad sformułowaniem dokumentu. Zaliczyć do nich należy:

- partnerstwo podmiotów lokalnych, w szczególności w zakresie kreowania, planowania oraz realizacji działań i projektów umożliwiających osiąganie celów strategii; podtrzymywaniu partnerstwa służyć będzie prowadzenie ciągłego dialogu między władzami publicznymi, środowiskami twórców i organizatorów kultury;
- interdyscyplinarność strategii związana z postrzeganiem kultury jako sfery kształtowanej przez różne podmioty, a jednocześnie wpływającej na inne dziedziny rozwoju lokalnego; kultura jest w strategii traktowana jako czynnik rozwoju miasta i ważna determinanta rozwoju społecznego (przede wszystkim w aspekcie jakości kapitału ludzkiego) i ekonomicznego miasta (zarówno jako rozwijający się sektor gospodarki, jak też jako uwarunkowanie kształtujące atrakcyjność inwestycyjną i wizerunek miasta);
- podejście prospektywne oznaczające wdrażanie strategii w sposób uwzględniający potrzeby aktualne oraz przyszłe, a także podejmowanie przedsięwzięć, które w długiej perspektywie służą osiągnięciu istotnych jakościowych zmian w obszarze kultury i dziedzinach z nią powiązanych;
- kompleksowość postrzegania kultury jako sfery opartej na trzech filarach: kreatywności, ochrony dziedzictwa, kształtowania kompetencji kulturowych (popularyzacji);
- uwzględnienie potrzeb i możliwości uczestnictwa w kulturze wszystkich grup społecznych; kultura powinna być sferą integracji i inkluzji społecznej – tworzenia kapitału relacyjnego i kapitału zaufania – a także sferą tworzenia szans rozwoju osobistego mieszkańców;
- otwartość strategii na nowe przedsięwzięcia kreowane przez różne podmioty;
- rozwijanie kultury w mieście w powiązaniu z wykorzystywaniem szans generowanych w otoczeniu.

Zasady wdrożeniowe

Realizacja strategii zorientowana jest w dużej części na wspieranie rozwoju środowisk twórczych oraz tworzenie warunków dla zaangażowania w rozwój kulturalny miasta organizacji pozarządowych oraz sektora biznesu (jako podmiotów komercjalizujących potencjał kulturalny miasta, a także będących sponsorami lub mecenasami kultury). Wielopodmiotowość systemu wdrażania strategii sprzyja osiągnięciu takich korzyści jak:

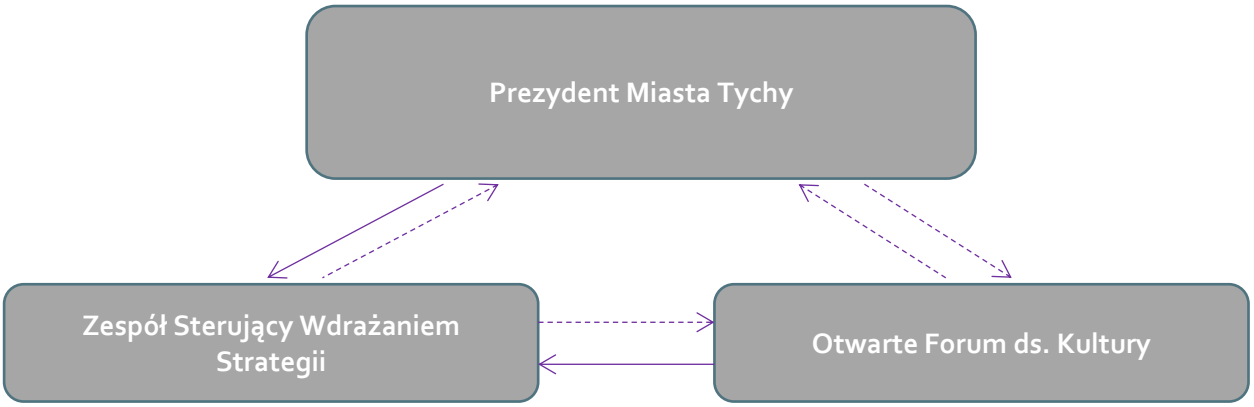
- zasilanie strategii kreatywnością różnych podmiotów,
- zwiększenie skali zasobów angażowanych w rozwój kultury w mieście,
- większe zróżnicowanie potencjałów na rzecz rozwoju kultury, które są wnoszone przez podmioty reprezentujące różne sektory, a co za tym idzie różne kompetencje,
- lepsze dostosowanie kierunków rozwoju kultury w mieście do oczekiwań różnych odbiorców i partnerów, w tym angażujących się aktywnie w działania kulturalne w mieście,
- wzmocnienie spójności miasta dzięki tworzeniu relacji między różnymi podmiotami, w tym relacji międzysektorowych.

Realizacja strategii w oparciu o aktywności wielu podmiotów, a w szczególności realne włączenie społeczności lokalnej w ten proces wdrażania wymaga stworzenia systemu umożliwiającego partycypację różnych podmiotów w działaniach wdrożeniowych i monitoringowych. Na system wdrażania strategii składają się dwa zasadnicze typy aktywności:

Typy aktywności wdrażających strategię

- wdrażanie strategii poprzez realizację przedsięwzięć strategicznych – zawartych w obecnym dokumencie oraz sukcesywnie tworzonych i wprowadzanych do dokumentu w trakcie kolejnych aktualizacji;
- działania organizujące proces wdrażania, w tym umożliwiające partycypację w procesie wdrażania oraz ewaluację tego procesu.

Schemat 6. Podmiotowa struktura wdrażania strategii

Źródło opracowanie własne

Organizacyjną podstawę systemu wdrażania tworzą dwa gremia:

- Zespół Sterujący Wdrażaniem Strategii,
- Otwarte Forum ds. Kultury.

Zespół Sterujący Wdrażaniem Strategii – powoływany zarządzeniem Prezydenta Miasta – tworzą:

- przedstawiciel Komisji Kultury, Sportu i Turystyki Rady Miasta Tychy,
- przedstawiciel Miejskiego Centrum Oświaty,
- przedstawiciel Wydziału Promocji UM Tychy,
- Miejski Konserwator Zabytków,
- przedstawiciele miejskich instytucji kultury.

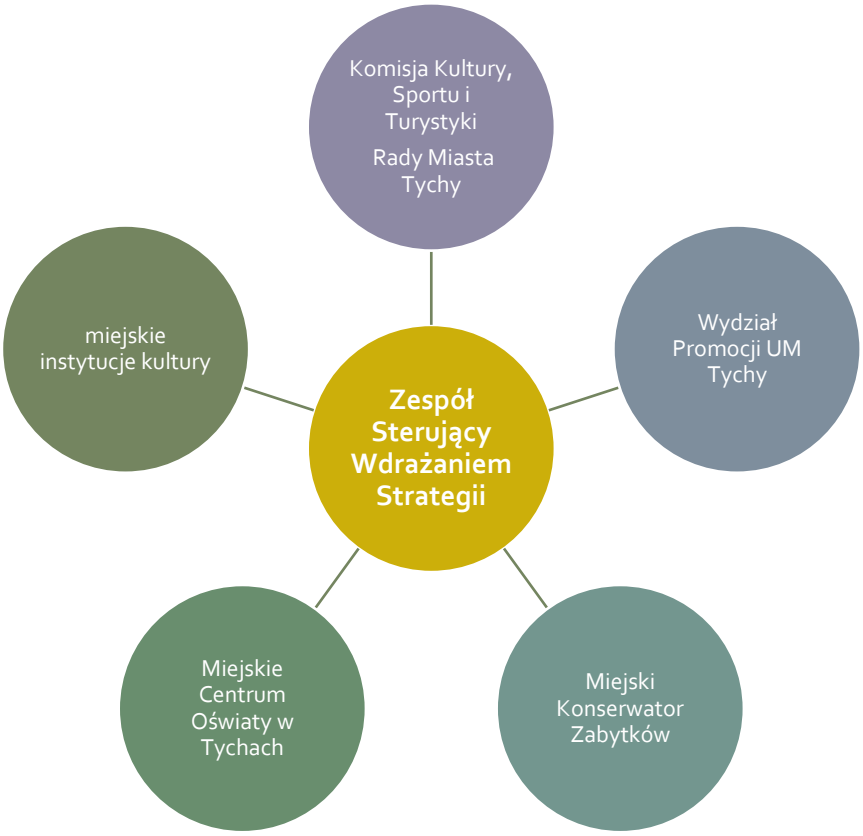
Układ podmiotowy wdrażania – Zespół Sterujący Wdrażaniem Strategii

Do zadań Zespołu Sterującego Wdrażaniem Strategii należy:

- konsultowanie przedsięwzięć zgłaszanych do strategii przez podmioty z miasta,
- przygotowywanie harmonogramów dla kolejnych horyzontów wdrażania strategii w oparciu o projekty zgłaszane przez podmioty lokalne,
- określanie potrzeb w zakresie środków niezbędnych dla wdrażania strategii w kolejnych okresach, w tym tworzenie propozycji w trakcie przygotowania budżetu lokalnego,
- monitorowanie dostępnych środków na rozwój kultury oraz podejmowanie działań na rzecz ich pozyskania,
- monitoring realizacji strategii,

- promowanie strategii, efektów jej realizacji oraz możliwości włączania się podmiotów lokalnych w jej wdrażanie,
- organizowanie pracy Otwartego Forum ds. Kultury,
- uwzględnianie stanowiska zajmowanego przez Otwarte Forum ds. Kultury w zakresie kierunków wdrażania strategii,
- przygotowanie i realizacja działań związanych z okresowymi aktualizacjami dokumentu,
- przedstawianie sprawozdań z realizacji strategii Prezydentowi Miasta oraz Radzie Miasta.

Schemat 7. Zespół Sterujący Wdrażaniem Strategii

Źródło opracowanie własne

Układ podmiotowy wdrażania – Otwarte Forum ds. Kultury

Otwarte Forum ds. Kultury stanowi gremium umożliwiające spotkanie różnych środowisk miejskich, które zajmują się (lub mogą się zajmować) rozwojem tyskiej kultury; składa się z:

- 2 przedstawicieli prywatnych podmiotów kultury,
- 2 przedstawicieli sektora pozarządowego,
- 2 przedstawicieli sektora biznesu,
- 2 przedstawicieli sektora edukacji,
- 2 przedstawicieli mediów lokalnych.

Przedstawiciele poszczególnych sektorów powinni być wyłaniani samodzielnie przez te sektory. W przypadku braku delegowania przez sektor swoich przedstawicieli do

Forum zaproszenie do wybranych osób kieruje Prezydent Miasta.

Otwarte Forum ds. Kultury obraduje co najmniej raz w roku w terminie czerwcowym. Obrady Forum są publiczne. Oznacza to, że w obradach mogą wziąć udział wszyscy zainteresowani rozwojem kultury w mieście. Obrady Forum są okazją do zgłoszenia i uporządkowania propozycji na kolejne okresy wdrażania strategii. Główne zadania Otwartego Forum ds. Kultury obejmują:

- opiniowanie planów wdrażania na kolejny okres,
- opiniowanie procesu wdrażania i jego rezultatów,
- kreowanie projektów wdrożeniowych,
- promowanie strategii w różnych sektorach.

Schemat 8. Otwarte Forum ds. Kultury

Miejskie instytucje kultury w planowaniu procesu wdrażania strategii

Miejskie instytucje kultury, jako główni partnerzy procesu wdrażania strategii są zobowiązane do przygotowywania planów swoich działań na kolejny rok z uzasadnieniem powiązania ze strategią. W szczególności chodzi o wykazanie udziału instytucji w realizacji kluczowych przedsięwzięć zawartych w strategii. W tworzonych planach powinny być uwzględnione wnioski z obrad Otwartego Forum ds. Kultury. Plany, o których mowa powinny być przygotowane w terminie wrześniowym wyznaczonym przez Zespół Sterujący Wdrażaniem Strategii.

Sposoby finansowania

Finansowanie realizacji strategii opierać się będzie przede wszystkim o środki finansowe sektora publicznego; należy jednak również działać w kierunku zachęcenia jednostek prywatnych działających w sferze kultury oraz podmiotów gospodarczych do realizacji działań i zadań publicznych w tym obszarze.

Do głównych źródeł finansowania strategii ze źródeł publicznych zaliczyć można:

- środki budżetu miasta,
- środki budżet województwa oraz budżetu państwa,
- środki UE w ramach programów operacyjnych i inicjatyw europejskich .

Wśród potencjalnych środków publicznych mogących wesprzeć projekty realizujące strategię wymienić należy:

- Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Narodowego Centrum Kultury i Muzeum Historii Polski;
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020, w ramach którego wsparcie mogą uzyskać projekty ukierunkowane na: wzmocnienie zastosowań TIK dla e-kultury, zachowanie, ochronę, promowanie i rozwój dziedzictwa kulturowego oraz włączenia społecznego poprzez lepszy dostęp do usług kulturalnych.;
- Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, w tym w szczególności: Priorytet VIII oś pn. Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury, w ramach którego wsparcie mogą uzyskać projekty ukierunkowane na ochronę i rozwój dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego, a także rozwój zasobów kultury; w ramach Priorytetu można realizować projekty przede wszystkim z zakresu zachowania dziedzictwa kulturowego: renowacji zabytków wraz z otoczeniem, konserwacji zabytków ruchomych, zabytkowych parków i ogrodów; ponadto, dofinansowanie mogą uzyskać projekty mające na celu przebudowę czy rozbudowę instytucji kultury oraz szkół i uczelni artystycznych z przeznaczeniem ich na cele kulturalne;
- Program UE Kreatywna Europa na lata 2014-2020 oferujący finansowe wsparcie dla sektorów kultury, audiowizualnego i kreatywnych; głównymi celami programu jest promocja europejskiej różnorodności kulturowej i dziedzictwa, budowanie kompetencji profesjonalistów, rozwój publiczności dla odbioru europejskich dzieł m. in. poprzez zwiększanie dostępu do kultury i utworów audiowizualnych;
- Program UE Europa dla Obywateli wspierający aktywne obywatelstwo europejskie poprzez angażowanie obywateli i organizacji społeczeństwa obywatelskiego w proces integracji europejskiej;
- Norweski Mechanizm Finansowy EOG, który obok funduszy UE, stanowi kluczowe źródło zewnętrznego finansowania kultury w Polsce; wspierane mogą być działania w zakresie konserwacji i rewitalizacji dziedzictwa kulturowego oraz promowania różnorodności kulturowej i artystycznej w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego;
- programy stypendialne w tym: Stypendia Marszałka Województwa Śląskiego w dziedzinie kultury, które mogą być przyznawane osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem i ochroną dóbr kultury na rzecz województwa śląskiego oraz stypendia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz stypendia z Funduszu Promocji; Minister przyznaje stypendia osobom zajmującym się twórczością artystyczną, upowszechnianiem i animacją kultury oraz opieką nad zabytkami, a także stypendia na staże artystyczne, naukowo-badawcze lub studia podyplomowe realizowane za granicą.

Szczególnie pożądanym mechanizmem realizacji projektów i zadań z sferze kultury będzie również realizacja formuły Partnerstwa Publiczno-Prywatnego, która może stanowić podstawę do realizacji działań inwestycyjnych w zakresie budowy infrastruktury kultury w mieście.

W celu zapewnienia skuteczności zaplanowanych działań konieczne jest wprowadzenie *Sposób*

mechanizmu, który pozwoli na bieżące monitorowanie realizacji strategii oraz ocenę efektywności i skuteczności podejmowanych działań. Mechanizm ten powinien zatem wskazywać i ostrzegać w sytuacji wystąpienia odstępstw od wyznaczonych planów oraz umożliwiać podjęcie racjonalnych działań korygujących.
Proces monitorowania obejmuje:

- zbieranie danych i informacji o podejmowanych działaniach i realizowanych projektach ukierunkowanych na osiągnięcie celów,
- opracowanie okresowych raportów monitoringowych i ewaluacyjnych,
- badanie zewnętrznych uwarunkowań realizacji strategii.

Schemat 9. Etapy monitorowania i ewaluacji strategii

Źródło opracowanie własne

7. Załącznik

LISTA OSÓB BIORĄCYCH UDZIAŁ W WARSZTATACH STRATEGICZNYCH

Dorota Bastek – Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
Alina Bednarz – Stowarzyszenie ON/OFF
Magdalena Borucka – Tyskie Towarzystwo Fotograficzne
Iwona Ciepał – Wydział Informacji, Promocji i Współpracy z Zagranicą UM Tychy
Ryszard Czernow
Magdalena Czmok - Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
Marzena Dec – Browar Obywatelski, Tychy
Paweł Drzewiecki – Miejskie Centrum Kultury, Tychy
Mirosław Franczak – Zespół Szkół Muzycznych, Tychy
Tomasz Giedwiłło - Zespół Szkół Muzycznych, Tychy
Ewa Iwanciów – Teatr Mały w Tychach
Mirella Jezierska – Galeria Stref-Art, KSSE, podstrefa Tychy
Jakub Kabus – Stowarzyszenie Śląskie Zakłady Sztuki
Michał Kasperczyk – Stowarzyszenie NOL Tychy, Rada Miasta Tychy
Halina Kasperek – Dyskusyjny Klub Książki, Tychy
Hanna Kostrzewska – Muzeum Miejskie w Tychach
Anna Krawczyk - Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
Michał Krzyżowski - Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
Joanna Kucz-Pieczka - Muzeum Miejskie w Tychach
Piotr Kumor – Teatr TCR, Miejskie Centrum Kultury w Tychach, MDK 2
Wojciech Łuka
Dorota Łukasiewicz-Zagała - Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
Piotr Mandera – Fundacja Centrum Integracji Międzynarodowej
Andrzej Maria Marczewski - Teatr Mały w Tychach
Aleksandra Matuszczyk - Muzeum Miejskie w Tychach
Aneta Mlaś – Klub Osiedlowy „Orion", Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „Oskard"
Patryk Oczko - Muzeum Miejskie w Tychach
Dominika Porwit-Wądołowska - Miejskie Centrum Kultury w Tychach
Łukasz Pudełko – Miejska Galeria Sztuki „Obok", Teatr Mały w Tychach
Elżbieta Pytel - Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
Aleksandra Skoczylas – Teatr Mały w Tychach
Klaudiusz Slezak – Rada Miasta Tychy
Aleksandra Spisak-Golemo – Rada Osiedla Z1
Piotr Szczepanik – Aukso Orkiestra Kameralna Miasta Tychy
Daria Szczepańska – Urząd Miasta Tychy
Grzegorz Szymczuk - Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach, Klub Osiedlowy „Orion", Tyska Spółdzielnia Mieszkaniowa „Oskard"
Konstancja Szymczyńska - Aukso Orkiestra Kameralna Miasta Tychy
Irena Śliwa - Miejska Biblioteka Publiczna w Tychach
Anna Śmieszek-Szkutek – Miejskie Centrum Kultury w Tychach
Teresa Wodzicka – MDK 1 Tychy
Krzysztof Woźniak- Rada Miasta Tychy
Marcin Zimnal – Tyskie Towarzystwo Fotograficzne